

EGO

Een topper met paarden

pagina 3

Test van vertrouwen

pagina 9

Opening AMT Rotterdam

pagina 20

nr. 3, maart. 1997, 36e jaargang
Abonnementsprijs f 15,- per jaar, te
storten op postbankrekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman HGV te Zeist.
Militairen ontvangen het blad op aan-
vraag zonder betaling.

Redactie:

Klazien van Brandwijk-Wiltjer,
Bart Hetebray, Joan Merens,
Joost M. v. Langen, Irma Ouwehand-
Jacobs, Jan Sulman.

Vaste medewerkers:

Theo Carree, Arend van Dam,
Gerard van Erkelens, Martin
Groenewold, Pieter de Jager,
Tom Janssen, Stef Kessels,
Willy Lohmann, René Nauta,
Leonore van Opzeeland,
Cor Out, Theo Paymans,
Rien Robijns, Karel Roskam,
Hans Schonk, Frank Spoelstra,
Jan Stoof, Wessel Visser,
Leon Wecke, Hans van Wissen.

Eindredactie:

Joan Merens/Irma Ouwehand-Jacobs
Redactiesecretariaat:
Fred Wilkens
Prepress/Lithografie/Druk:
Brouwer Utrecht B.V.

Adres redactie en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Oranje Nassaulaan 71,
3708 GC Zeist, tel. 030-6920906.
Bijdragen in EGO verschijnen op
persoonlijke titel en vertegenwoordi-
gen niet noodzakelijkerwijs de visie
van de redactie of de dienst HGV.

Overname van artikelen en tekeningen is
alleen toegestaan met bronvermelding.

Inhoud

Gedragscode	2
Kathinka Gunn, een topper met paarden	3
Prikkels, Vragen staat vrij	6
Popmuziek	7
In 't Vizier	8
Test van vertrouwen	9
Hoogste lied	10
Gea en de smaak van friet	11
Middenpagina	12/13
Ons kent ons	15
Elvis is dood	16
Gedicht	17
Film	18
Film in 't Kort	19
Roskam, opening AMT	
Rotterdam	20
Boeken	21
Raadslieden, waar en wie	23
Poster Willy Lohmann	24

GEDRAGSCODE

Eind vorig jaar bracht de Staatssecretaris de gedragscode voor de krijgsmacht in de Tweede Kamer. Daar is toen van verschillende kanten op gereageerd door de fracties en ook in de pers is een en ander aan de orde geweest.

Gelukkig was daarmee de discussie niet meer op het niveau van lang haar en ringetjes voor jongens; toch bleef het voor velen, waaronder deze redactie, moeilijk te begrijpen waarom het voor de krijgsmacht nu nodig is een aantal gewone Nederlandse wetten en fatsoensregels te herhalen in een gedragscode.

Grote bedrijven, die een ander doel hebben dan de krijgsmacht (dat schijnt men wel eens te vergeten) hebben soms een gedragscode vanwege de identiteit van het bedrijf: het produkt dat verkocht moet worden, de diensten die afgenomen moeten worden. Herkenbaarheid is daar een onmisbaar onderdeel van de public relations, die weer onderdeel zijn van een beleid om een zo groot mogelijke omzet te realiseren. Defensie hoeft zich "alleen maar" te profileren als een voortreffelijk werkgever als het om public relations gaat. Op de vrije markt is Defensie als werver van personeel actief, te verkopen heeft men weinig aan het grote publiek.

Een lekker wij-gevoel binnen defensie creëert men ook niet door een gedragscode, die eerder ervaren zal worden als een set regels dan als iets wat wij gemeen hebben. Bovendien kan men zich afvragen hoe ver een wij-gevoel moet gaan nu de dienstplicht is afgeschaft. In een groep met een moeilijke opdracht natuurlijk heel ver zo lang de opdracht duurt, maar in de hele krijgsmacht? Die zou toch net zo verschillend en divers zijn als de Nederlandse samenleving, dat was ons toch beloofd bij de afschaffing van de dienstplicht? En die Nederlandse samenleving wordt bijeengehouden, zo goed en zo kwaad als het gaat, ja wel, door wetten en regels die de gelijkheid van alle burgers en het respect voor anderen bevatten, net als de gedragscode wil. Zo is de cirkel rond.

Als nu er eerst eens meer tijd voor de opleiding van de jonge BBT-ers kwam, waarin meer aandacht gegeven kan worden aan omgang met elkaar, met de buitenwereld, en aan algemene ontwikkeling. Aan juist die zaken die men wil opleggen (?) via de gedragscode. Dan kunnen we daarna altijd nog zien of een algemene formulering per krijgsmachtdeel, zoals die nu in de maak is, wel nodig is.

Redactie

KATHINKA GUNN:

EEN TOPPER MET PAARDEN

Iedere gemeenschap heeft zijn grenzen. Aan de randen daarvan zijn, evenals in het midden, mensen te vinden. Mensen die iets te zeggen hebben over zichzelf en hun omgeving. Voor het wereldje rondom de legerplaats Seedorf geldt dat niet anders. Omdat Ego geïnteresseerd is in mensen en hun verhaal, zijn we op zoek gegaan naar iemand "aan de rand" van Seedorf. Het bleek niet moeilijk iemand te vinden. In de manege vlak naast de kazerne sprak Jan Sulman met Kathinka Gunn (36). Kathinka geeft sinds kort les aan menig paardenliefhebber rondom de legerplaats.

Je bent nog niet zo lang in Duitsland. In de manege gaat het verhaal dat je een "topper" bent. In ieder geval zijn ze erg blij dat je les wilt geven. Buiten het feit, dat je alweer een stevig aantal maanden zwanger op de paarden zit, is er nog niet zoveel over je bekend. Even kennismaken dus.

Ruim 36 jaar geleden werd ik in Hilversum geboren. Tijdens mijn kindertijd week ons gezin, geloof ik, nogal af van wat in die tijd gangbaar was. Je moet weten, dat mijn vader cineast was van beroep. Hij was een autoriteit op zijn gebied. Hij reisde de hele wereld af om de meest prachtige natuurfilms te maken. De kans is groot, dat je op televisie weleens een film van hem hebt gezien. Vanzelf bracht het vele reizen van mijn vader steeds nieuwe werelden ons gezin binnen.

Wil je daar iets meer over vertellen?

We hadden thuis geen vitrage voor de ramen, maar wel een Afrika hoek in de kamer. Bij veel van mijn jeugdvriendjes was dat net andersom. We aten zelden aardappels, maar veel rijst. Ook dat was bij anderen in die tijd meestal andersom. Zoals ik zei, bracht mijn vader steeds nieuwe werelden in huis. Voor de opvoeding van mijn broer en mij betekende dat erg veel. We hoorden van zoveel dingen die "anders" waren dan in Nederland, dat we eigenlijk zelden iets gek vonden. De wereld is echt altijd groter.

Je vader was cineast. Ik kan me voorstellen dat kunstenaars toch al anders naar de wereld kijken.

Eigenlijk weet ik dat wel

zeker. Van mijn vader leerden we te observeren. Observeren is anders dan "plat" kijken. Observeren is de wereld van meerdere kanten bezien. Door te leren verschillende dimensies waar te nemen, heb je niet zo snel een oordeel. Je leert op meer bewuste wijze keuzes maken. Misschien wordt je op die manier ook wel een tevredener mens.

Hoe bedoel je dat?

Laat ik proberen het te verduidelijken met een voorbeeld. Op een gegeven moment zijn we verhuisd naar Leusderbroek. Het was daar nogal kerkelijk in die tijd. Veel kinderen uit mijn omgeving waren gevangen in een sfeer van "hoe het is en hoort". Daarbij hoorde dat er veel moest en weinig mocht. Bij ons was dat anders. Ik mocht op zondag pony rijden. Voor de omgeving was dat zeker niet vanzelfsprekend. Hoewel ook wij een kinderbijbel thuis hadden en op een christelijke school zaten, bleef er altijd wat te kiezen. Het grote verschil van mijn opvoeding en die van de andere kinderen uit de buurt was, het vertrouwen dat mijn ouders altijd in ons hadden. Ik kan me ook niet goed herinneren ooit echt bang te zijn geweest. Er was altijd zoiets, dat je de wereld aan kon. We hadden, geloof ik, ook nooit een oppas als mijn ouders een keer weg moesten. Hoewel mijn ouders het materieel gezien erg goed hadden, lag hun werkelijke rijkdom toch vooral in hun waarden en normen. Er was vrijheid en vertrouwen en dat heeft mij een gelukkige jeugd gegeven.

Werd je als kind niet erg verwend?

Als je bedoelt, dat we voor veel, weinig hoefden te doen, dan heb je het mis. We leerden ook aanpakken. Zonder hard werken geen plezier. In Leusderbroek hadden we een grote tuin. Mijn broer en ik hadden daar heel wat werk aan. We moesten het gras maaien, bladeren ruimen en meer van dergelijke klussen. Daarbij werd ook nooit onderscheid gemaakt tussen het toevallige feit, dat ik een meisje was en mijn broer een jongen. Dergelijke verschillen hebben ook later in mijn leven nooit zo'n rol gespeeld. Een belangrijk thema in de opvoeding was het idee dat je de wereld moest verdienen. De kern daarbij was, dat je alleen verantwoordelijk kunt zijn voor je omgeving als je zelfstandig hebt leren zijn. Een begrip als verwennen past in die ontwikkeling niet zo goed.

De laatste tijd komen we in de literatuur steeds meer verhalen tegen van mensen

met vervelende jeugdervaringen. Bij jou lijkt dat echt anders.

Dat is me niet ontgaan. Ik heb het echt goed gehad. Overigens gaat het "goede" ook niet vanzelf. Doordat het bij ons thuis allemaal zo anders was dan elders, voelde ik me vaak erg eenzaam. Ik begreep mijn omgeving vaak niet. Niet dat ik me beter voelde, maar wel anders. Dat gevoel kon je eigenlijk met niemand delen. Bij mijn pony heb ik veel uitgehuild. Het leek wel of hij me begreep en kon troosten.

Gunn klinkt niet bepaald Nederlands. Waar komen jullie vandaan?

Van mijn vaders kant komen we oorspronkelijk uit het uiterste noorden van Schotland. Toevallig ben ik er onlangs met Jos, mijn echtgenoot, in de buurt geweest. Een arme bevolking in een ruig landschap met veel liefde voor de natuur. Er is een soort puurheid, die ons erg aanspreekt. We hebben besloten daar oud te willen worden. Overigens hebben we van vaders kant ook nog Indisch bloed. Om het nog internationaler te maken: van moeders kant is het Duits-Oostenrijks. Misschien maakt dat het wel, dat ik me overal thuis voel. Een "nationaal" gevoel is me werkelijk vreemd. Ik ben een wereldburger.

Wat heb je voor opleiding gedaan?

Omdat ik graag dierenarts wilde worden, ben ik naar het gymnasium gegaan. Ik veranderde echter van opvatting en ben atheneum gaan doen. Omdat ik langzamerhand het gevoel kreeg naar de kunstacademie te willen, ben ik uiteindelijk op de Havo terecht gekomen. Daar kon je tekenen als examenvak nemen.

Wat vonden ze daar thuis van?

Geen enkel probleem. Je moet doen wat je leuk vind en vooral ook waar je goed in bent. Daarnaast ben je nog jong en kun je al die dingen te ontdekken. Mijn ouders vonden het prima. Uiteindelijk ben in ik s'Hertogenbosch naar de kunstacademie gegaan. In eerste instantie wilde ik regisseur worden. Om te voorkomen steeds met mijn vader vergeleken te worden, ben ik wat anders gaan doen. Ik wilde op eigen kwaliteiten worden beoordeeld en dat is anders dan "de dochter van" zijn. Ik ben gaan tekenen en later meerdimensionaal gaan werken met allerlei materialen. Ik ben er achter gekomen dat mijn laatste keuze ook het best bij mij past.

Even terug naar de paarden. Hoe ben je in die wereld terecht gekomen?

Zoals ik vertelde, had ik als kind een pony. Van mijn zakgeld betaald. Toen ik 200 gulden gespaard had, legden mijn ouders een dergelijk bedrag erbij. In de loop van de tijd zijn er dieren bijgekomen en weer verkocht. Ik moest het zelf weten, zeiden mijn ouders. Kopen, verkopen en er beter van worden. Zo leerde je onafhankelijk te zijn. Onafhankelijkheid was voor mijn ouders een belangrijke waarde. Vandaar dat ze ook niet de bereidheid hadden om een trainer voor

me te bekostigen. Nadat mijn pony een paard was geworden en ik door keihard werken nationaal kampioen bij de jeugd geworden was, droomde ik van de Olympische spelen. In die tijd had mijn vader een opdracht gedaan van Hans Gunther Winkler. Laatstgenoemde was toen bondscoach van de nationale ploeg van Duitsland. Ik mocht bij hem komen werken. In die periode stond ik op een snijpunt van wegen in mijn leven. Bij Winkler was het "top". Top betekende echter een zeer eenzijdig leven van iedere dag trainen en nog eens trainen en elk weekend een concours. Het leven aan de top verdraagt slechts een selectief aantal mensen met een erg beperkt repertoire aan onderwerpen. Ik koos uiteindelijk voor een ander leven. Na enige tijd verkocht ik alles en vertrok naar Amsterdam.

Wat betekende Amsterdam voor je?

Ik had altijd op het platte land gewoond. Amsterdam was een "explosie", een nieuwe wereld. Het viel zo'n beetje samen met de ontdekking dat naast tekenen en schilderen ook nog beeldende kunsten bestonden. Ik leerde lassen, vies worden en met andere materialen werken. In Amsterdam leerde ik ook andere mensen kennen. Hoewel ik altijd heb geweten dat ik terug zou komen op het platte land, was Amsterdam nodig voor mijn ontwikkeling. Amsterdam was ook een nieuwe kennismaking met oude bekenden uit de paardenwereld. Het was leuk om opdrachten te krijgen voor het maken van bronzen paarden. Amsterdam was een periode van leren, leven en liefde.

Heb je in die jaren wat aan je opvoeding gehad?

Zeker als het gaat om assertiviteit, ben ik niets tekort gekomen. Leuk als je mensen wilt leren kennen. Op een dag ging ik naar een repetitie van de opera. Willart White, niet de minste in dat wereldje, probeerde er iets moois van te maken. Na afloop ging ik boodschappen doen om even later bij een verkeerslicht een stevige neger naast me te zien. In een oogopslag zag ik dat het White was. "Volgens mij ken je de stad niet zo goed, ga je mee naar de kroeg?" vroeg ik hem. "Why not" reageerde hij. Leek me leuk zo'n man. In Leusderhoek waren geen donkere mensen. Ook bij Willard kwam ik er weer achter wat "top" is. Sport en kunst hebben misschien gemeen dat de besten egocentrisch zijn, vaak weinig oog hebben voor hun omgeving. Narcisme noemen psychologen dat. "Spiegeltje spiegeltje aan de wand". Mensen aan de top verdragen doorgaans maar weinigen naast zich. Misschien kun je ook alleen maar zo tot de besten behoren. Ik kom er steeds opnieuw achter dat ik goed heb gekozen. Ik ga voor de oprechte gevoelens. In Amsterdam heb ik ook Jos ontmoet.

Hoe ben je eigenlijk in Duitsland terecht gekomen?

Jos werkt bij Gist-Brocades, een multinational uit Delft met een vestiging niet

al te ver van Seedorf. Als je in het bedrijfsleven wat wilt (en dat wil Jos) moet je net als militairen je nek uitsteken en over de grens willen gaan. Zo gaan die dingen dus. Overigens wist ik op dat moment nog niet dat er in de buurt een half Nederlands dorp bestond. Het zijn ook niet de dingen waar wij het eerst naar gekeken hebben. Bij toeval kwamen we er achter en dan de paarden natuurlijk. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan.

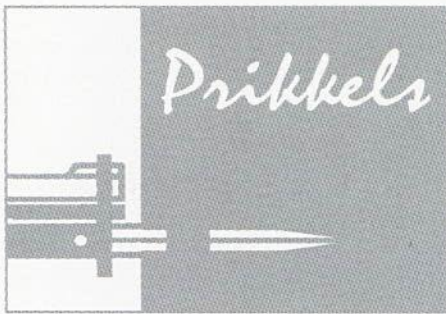
Wat vind je van de militaire gemeen-

schap?

Eigenlijk ken ik die wereld niet zo goed. Jos heeft een jaar KMA gedaan. Mijn opvattingen zijn grotendeels door hem gevormd. Inmiddels hebben we wel wat mensen leren kennen. We zijn uitgenodigd voor het Nieuwjaarsbal. Ik ben benieuwd.

Kathinka, bedankt voor dit interview.

Prikkel

De rijke redersfamilie voelde zich oprecht christen, door de hongerige vrouwen en kinderen van hun varend personeel een pannetje soep te doen toekomen.

In het toneelstuk van Herman Heijermans: "Op hoop van zegen" uit de dertiger jaren, staat dat pannetje soep voor Kniertje nu nog symbool voor de bedeling.

Ook nu we bijna in het jaar 2000 leven, is een deel van onze bevolking nog steeds afhankelijk van iets extra om een beetje menswaardig te kunnen leven. Men is niet meer afhankelijk van de kerk of van particulieren, maar van de overheid.

Door een botte bezuiniging werd het kunstgebit niet meer vergoed door het ziekenfonds. Nu worden weer maatregelen genomen, omdat die investering voor velen niet was op te brengen. De rijksoverheid delegeerde de bijzondere bijstand naar de gemeente, waardoor er landelijk een willekeur ging ontstaan.

De gemeente Leeuwarden heeft voor haar inwoners met een minimum inkomen een collectieve verzekering afgesloten, waardoor het kunstgebit vergoed werd. Maar of dat in de gemeente Wassenaar ook gebeurd is nog maar de vraag.

Dat gebeurt allemaal in een land waar het aantal miljonairs niet meer te tellen is. Dat gebeurt in een land waar de sociaal-democraten deel uitmaken van de regering.

Dat gebeurt in een land waar de rijksoverheid zich rijk telt aan het aantal meevallers op de begroting, de meest recente van 4,6 miljard.

Intussen wordt de voorman van de PvdA, Wim Kok, als minister-president door de ondernemers geprezen. Ze gaven hem het cijfer 8 en het is de vraag of zijn achterban daar blij mee is. De bekende liberale uitspraak dat: "als het met de baas goed gaat, de knecht daar ook de vruchten van plukt" wordt door de aanhang van Kok niet gedeeld. Men weet maar al te goed dat de geschiedenis van de arbeidersbeweging haaks staat op die uitspraak.

Ongetwijfeld zal het komende jaar daarin verandering komen.

Met oog op het verkiezingsjaar 1998 zal de polarisatie toenemen. Dan zal duidelijk worden welke partij zal kiezen voor nog meer marktwerking of betere collectieve voorzieningen. Als onze samenleving een totaal concurrerende markt wordt, zullen meer mensen aangewezen zijn op het pannetje soep van Kniertje.

Cor Out

Vragen staat vrij

We kennen vele uitdrukkingen waarin tijd voorkomt.

Zomaar een greep:

De tijd vliegt om;

De tijd staat niet stil;

Het zijn zware tijden;

Of: het zijn dure tijden;

Dat was verloren tijd;

De tijd zal het leren;

Komt tijd, komt raad;

De tijd heelt alle wonden;

Mijn tijd komt nog;

Of: Het zal mijn tijd wel duren;

Sommige mensen zijn uit oude tijden;

Anderen willen de tijd voorblijven;

Sommigen hebben de tijd;

Anderen komen altijd tijd tekort;

Goede tijden;
Slechte tijden.

De tijd:
we hebben hem niet in de hand;

We leven in de hoop dat we de tijd krijgen.

De tijd:
het is de enige zekerheid die we hebben;
we leven erin
met de herinnering aan gemiste kansen;
we leven erin

De tijd:
niemand heeft hem in eigen hand,
terwijl toch ieder zijn best doet
de tijd naar zijn hand te zetten.

Of niet soms?

Steven

BEESWAMP HEEFT ALLEEN NOG WAT GELUK NODIG

Veelzijdig en verrassend. Dat is het debuutalbum 'Sweet Sticky Stuff' van de Amsterdamse band Beeswamp. De dertien nummers bieden een mengeling van funk, soul, rock en pop. De hoer, de produktie, de muziek: aan alles is de grootste zorg besteed. Met een beetje geluk zou de band best eens 'groot' kunnen worden.

En daar zit 'em meteen het grootste knelpunt. Want dat benodigde beetje geluk is voorspeld nog uitgebleven.

Beeswamp draaide net lekker, toen zangeres Vera van der Poel in oktober vorig jaar nogal ongelukkig van haar fiets viel in hartje Amsterdam. Ze brak behalve enkele tanden ook haar kaak op verschillende plaatsen. Het herstel duurt nu al enkele maanden, een periode waarin alle activiteiten rond de band stil kwamen te liggen.

"Er schoot van alles door me heen toen ik van het ongeluk hoorde", zegt Vera's zuster Beatrice (Bee voor intimi), de andere zangeres van Beeswamp. "Je denkt toch automatisch aan je carrière en de toekomst van de band. Op zo'n moment weet je natuurlijk nog niet of alles überhaupt weer goed komt. Dat is gelukkig wel het geval. We beginnen langzamerhand weer wat dingen te doen."

Het aangepaste optreden op Noorderslag, begin januari, was een teken dat het herstel van Vera voorspoedig verliep. Maar zingen was er toen voor de Amsterdamse nog niet bij; ze speelde in plaats daarvan orgel. Ook tijdens het interview blijkt Vera nog steeds niet helemaal opgeknapt. De tosti die ze heeft besteld, krijgt ze maar met moeite naar binnen. "Het doet pijn als ik kauw", verklaart ze.

Toch moest en zou het optreden op Noorderslag doorgaan. Want het Groninger festival, dat jaarlijks een 'tussenstand van de Nederpop' tracht te geven, brengt nu eenmaal veel publiciteit met zich mee. De uitreiking van de BV Popprijs op die avond haalde zelfs het NOS Journaal en Radio 3 was - net als voorgaande jaren - weer urenlang rechtstreeks aanwezig.

Vera: "We zien Noorderslag als het begin van een nieuw seizoen. Nu weten het publiek en de mensen uit de 'business' tenminste dat Beeswamp nog bestaat. Als je noodgedwongen optredens moet afzeggen ben je namelijk snel weer vergeten in het clubcircuit."

ACHTERGRONDEN

De muziek van Beeswamp laat zich, zoals gezegd, moeilijk onder één noemer vatten. Dat komt mede door de nogal

uiteenlopende achtergronden van de bandleden. Beatrice, verantwoordelijk voor alle songteksten, kennen we nog van Many More en The Fish Hospital. Voor het radioprogramma 'Leidseкаде Live' verzorgt ze een gesproken column en bovendien klinkt haar stem in verschillende reclamespotjes.

Vera zong in het relatief onbekende Lovecramps en zit nu voor het eerst van haar leven in één band met zus Beatrice. Gitarist Jac Bico maakte carrière bij een Franse Top40-band en het oer-Hollandse Tambourine. Hij werkte recentelijk met Henny Vrienten en Jiskefet.

Voor de volledigheid: drummer Martijn Bosman is één van de mensen achter het 'Gabbertje'-succes en draait net als basist Bart de Ruiter al jaren mee in de Amsterdamse popscene.

"Beeswamp is het verhaal van vijf windrichtingen", concludeert Beatrice. "Toch hebben we als groep wel een duidelijk gezicht, vind ik. Er zijn nooit discussies over de stijl waarin een nummer zich ontwikkelt. Het gaat allemaal heel vanzelfsprekend. Voor alle vijf bandleden geldt dat Beeswamp het belangrijkste is. Dat moet ook wel, anders krijg je een band nooit van de grond."

PRESSURE

'Sweet Sticky Stuff' verscheen als eerste album op het nieuwe Pressure-label, dat is opgezet vanuit muziekuitgeverij Peer.

Inmiddels bracht Pressure ook cd's uit van Ross Curry (ex-Spo.De.O.De) en Frederique Spigt (voormalig zangeres van A girl called Johnny en I've got the Bullets). "Zo'n kleine maatschappij heeft veel voordelen", zeggen de zussen. "Het contact is heel direct en bovendien krijgen we alle vrijheid."

Er was zelfs voldoende budget om de plaat in Hamburg op te nemen en vervolgens in Nederland af te maken. Ook de produktie mocht kennelijk wel een paar cen-

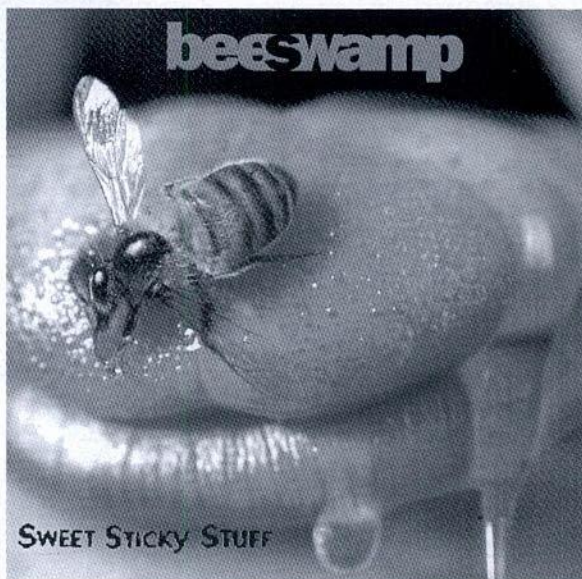
ten kosten. Voor de klus werd namelijk Liam Sternberg ingeschakeld, componist van onder meer de Bangles-wereldhit 'Walk like an Egyptian'. "Hij schrijft ook voor Vanessa Paradis", weet Beatrice. "Wel een vreemd mannetje, eigenlijk. Hij wilde de plaat nog veel experimenteler maken dan wij. Af en toe moesten we hem gewoon afremmen."

De luxepositie werd door Beeswamp uiteraard zoveel mogelijk uitgebuit. Zo spelen op de cd echte strijkers mee. En ook de blazers van de Horn of Plenty zijn prominent aanwezig op 'Sweet Sticky Stuff'.

Vooralsnog kan Beeswamp nog niet bogen op commerciële successen en 'hits', maar het is sowieso de vraag of de ambities daar wel liggen. "Als ik de Top 10 beluister wil ik daar helemaal niet tussen staan", zegt Vera stellig. "Het kan alleen helpen om aan meer optredens te komen. Verder zie ik er geen enkel voordeel aan."

Toch was de vorige single 'I don't regret' toegankelijk genoeg om regelmatig op de radio gedraaid te worden. Met de nieuwe single 'Last saw you' zou het opnieuw die kant op kunnen gaan. "Dat is misschien wel het meest persoonlijke nummer van de plaat", zegt Beatrice. "Het is een soort afscheidslied voor een bevriende muzikant. Hij verdween een paar jaar geleden spoorloos tijdens zijn vakantie. Zoektochten hebben geen enkele aanwijzing opgeleverd. Geen teken van leven, maar ook geen bewijs van een ongeluk. Dat is een heel raar, open einde."

Martin Groenewold

IDENTITEIT

Dezer dagen verzocht de redactie van een tijdschrift mij een artikel te schrijven over de vraag in hoeverre de Europese integratie een bedreiging voor de Nederlandse identiteit is. Nu valt het mij vaak moeilijk nee te zeggen en moet ik, na het verlopen van de tweede deadline, aan het werk.

Het eerste wat je dan te doen staat is je af te vragen of de voorgelegde vraagstelling wel kan. Is er wel een Nederlandse identiteit en zo ja waar bestaat die dan uit? Bestaat er iets wat de Nederlanders tot Nederlanders maakt? En natuurlijk, die Europese integratie, wat is dat eigenlijk? Is dat wel een onomkeerbaar proces dat tot steeds verdere beperking van de nationale soevereiniteit leidt en dat tegelijkertijd toch tot meer welzijn van alle deelnemers leidt? Of is het iets anders? Laten we zeggen dat de Nederlandse identiteit datgene is wat Nederlanders wezenlijk onderscheidt van welke buitenlander dan ook. Maar wat is dat dan? Zijn wij, zoals bepaalde literatuur ons wil doen geloven, burgerlijker, toleranter, nuchterder, opener dan anderen? Zijn wij steeds bedacht op geld verdienen om tegelijk de waarschuwende vinger te heffen ten einde anderen voor het kwaad te behoeden dat hen bedreigt? Zijn wij koopman en dominee tegelijk? En wat houdt dan bijvoorbeeld dat "burgerlijke" in? Bestaat dat uit middelmatigheid, niet boven het maai-veld willen uitsteken, geen grootse wereldschokkende ideeën omarmend, maar met beide voeten stevig op onze drassige bodem staand?

En "tolerant", betekent dat andere leefwijzen, gedragingen en opvattingen aanvaardend? In feite noodzakelijkerwijze aanvaardend, in een maatschappij waarin tot voor kort katholieken en protestanten, gereformeerden, humanisten en tientallen andere groeperingen wel moesten samenwerken en waar nu nog een miljoen Marokkanen, Turken en andere allochtonen aan zijn toegevoegd? Zijn wij als volk nog steeds "dominee en koopman": het morele wereldgoed bewakend en tegelijk als het even kan onszelf verrijkend?

In elk geval hebben wij, boven alles, onze taal, die ons samenbindt en er, ondanks business-, computer- en management-Engels, altijd zijn zal. De gemeenschappelijke moedertaal kan immers weliswaar worden aangerand maar nimmer daadwerkelijk verkracht door welke taal dan ook. Zouden al die waarden

door de Europese integratie teniet worden gedaan? Zal Chirac er straks toch nog in slagen ons nationale, op tolerantie en gezond verstand gebaseerde, drugsbeleid weg te europeaniseren? En zou dat geen bewijs voor een aantasting van de eigen identiteit zijn? Zal het argument van drugstoerisme - meer nog dan dat van euthanasietoerisme - een wapen zijn van hen die ons ons bloedeigen drugsbeleid willen afnemen? Of moeten we, als we een kosten-batenanalyse maken, straks inderdaad maar geen veto uitspreken en op de top van de Europese Unie in Dublin het Europese drugsbeleid gedogen, zoals lijkt te gebeuren, zelfs bij een strenge Franse interpretatie van het Europese compromis? Nee toch, dan liever alle consequenties van een Nederlands veto aanvaarden, desnoods de grenzen sluiten, onze krijgsmacht mobiliseren, de Fransen in Nederland interneren en het Neder-

lands-Duitse legerkorps naar Parijs laten afmarcheren. Een verrassingsaanval van onze luchtmobiele brigade op de Champs Elisées zal ze mores leren. Er komt nog wel een tijd dat op iedere hoek van de Parijse straten een koffieshop zal verrijzen. Natuurlijk, er is nog een lange strijd te voeren, maar we kunnen en zullen laten zien waarin een klein land straks overal te koop zijn al zouden we ze met gepantserde politiewagens over de grens moeten brengen.

Daar kun je een sticky op opsteken. En wat het antwoord op de vraag betreft: die Europese integratie zal ons zelfbewustzijn juist verhogen, ons nationaal karakter versterken en Frankrijk en de wereld leren dat er een grens is aan onze spreekwoordelijke Nederlandse tolerantie.

Leon Wecke

Per vraag bij voorkeur 1 antwoord geven, indien het erg moeilijk is mag je er ook 2 aankruisen.

- Als je te laat bent voor de trein dan:
 - weet ik dat deze toch wel vertraging heeft en dus precies vertrekt als ik instap.
 - heb ik hem gemist: de NS rijdt stipt op tijd.
 - de conducteur weet dat ik altijd deze trein heb, hij wacht dus wel.
 - de treinen staken toch.
- Een pak melk of karnemelk:
 - gooi ik drie dagen vóór de houdbaarheidsdatum weg.
 - zolang het niet stinkt of groen ziet is het nog prima te gebruiken.
 - ik gebruik geen melkprodukten, zitten allemaal enge stoffen in.
 - gooi ik uiteraard op de houdbaarheidsdatum weg.
- Als je partner onverwacht een nacht niet thuiskomt:
 - och dat gebeurt zo vaak, slaapt zeker bij de ouders.
 - slaap ik niet, maar zit ik de hele nacht naast de telefoon.
 - tja, dat weet ik niet want ik ben er ook bijna nooit.
 - bel ik iedereen op die mijn partner kent, en dan pas de politie. Niet andersom.
- In een winkel:
 - tel ik het wisselgeld en loop ik de bon na, het gaat zo vaak fout.
 - natuurlijk gaat het af en toe wel fout met wisselgeld en zo, maar de ene keer verlies je wat en de andere keer win je wat dat heft elkaar wel op.
 - winkelmeisjes hebben het al zo zwaar, om dan te gaan zeuren voor een paar centen.
 - ik let niet echt op het wisselgeld, maar als ik merk dat ik te weinig krijg zeg ik dat wel.
- De belastingdienst:
 - Wie?
 - is overbodig, iedereen betaalt toch gewoon wat hij kwijt wil. Er komt dan meer dan genoeg binnen.
 - stelletje oplichters.
 - goede zaak.
- Bij een afspraak met iemand:
 - wacht ik altijd netjes als de ander te laat is.
 - de ander komt gewoon en op tijd.
 - gebeurt het regelmatig dat de ander niet komt.
 - kom ik zelf te laat, de ander is dat ook.

Frank van Cassel

Hieronder staat per antwoord hoeveel punten je krijgt. Tel dit allemaal op en kijk hoe het gesteld is met je vertrouwen in de mensheid. Als je bij een vraag meerdere antwoorden hebt, dan moet je het gemiddelde nemen.

1a	5	1b	8	1c	10	1d	0	3a	10	3b	8	3c	5	3d	1	5a	0	5b	10	5c	8	5d	7
2a	2	2b	7	2c	0	2d	10	4a	5	4b	10	4c	2	4d	0	6a	5	6b	10	6c	0	6d	6
1 T/M 15 PUNTEN:																							
Je hebt absoluut geen vertrouwen. Misschien door teveel schade en schande te wijs geworden? Probeer er wat aan te doen, zo zal je eindigen als een verzuurde pessimist.																							
16 T/M 30 PUNTEN:																							
Je kunt jezelf beschouwen als iemand die ergens wel goed denkt over de mensen om je heen en in het algemeen. Maar als je moet kiezen dan kies je liever voor een parkiet, die zit gewoon lekker betrouwbaar in zijn kooi.																							
31 T/M 45 PUNTEN:																							
Je leeft zoals de meeste anderen. Niet iedereen blindelings vertrouwen maar wel het voordeel van de twiifel geven.																							
46 T/M 60 PUNTEN:																							
Ik geef je graag mijn gironummer, ik leen graag wat geld van je. Je hebt ongezonder veel vertrouwen in de mensheid. Het voordeel hiervan is wel dat je fluitend door het leven kan gaan en ook dat donkere steegje in durft te gaan. Die meneer die daar staat met dat mes, is alleen maar zijn nagels aan het schoonnaken.																							

Uitslag test je vertrouwen in de mensheid

Overgenomen uit Spino, blad van de Jonge Humanisten

HET HOOGSTE LIED, VOOR SALOMO

'Kuste hij me maar, met kussen van zijn mond'

Zo begint het bijbelse Hooglied dat evenals de boeken Spreuken en Prediker in het Oude Testament wel aan de Israëlitische koning Salomo wordt toegeschreven. Salomo, de opvolger van koning David, regeerde in de tiende eeuw v.Chr.. Maar de verzameling liefdesgedichten die het Hooglied wordt genoemd, stamt op zijn vroegst uit de vijfde eeuw v.Chr., zodat Salomo dus niet de auteur kan zijn. In de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst kan het woordje 'van' ook als 'voor' worden gelezen. Die keuze maakten de vertalers Pius Drijvers en Jan Renkema in de nieuwste nederlandse vertaling van het Hooglied, die eind '96 bij Ambo uitkwam.

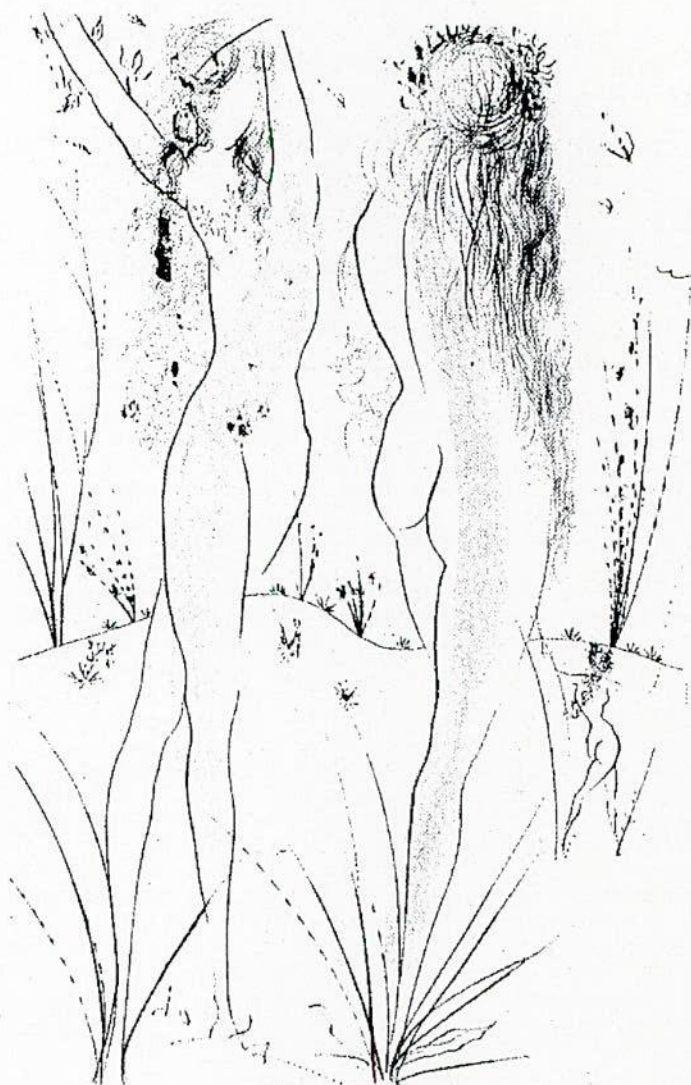
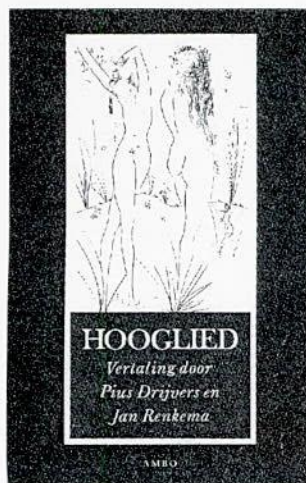
Zij stellen in hun toelichting op deze keuze dat *'deze goed past bij het karakter van de tekst: deze liederenverzameling lijkt namelijk bijeengebracht te zijn vanuit vrouwelijk perspectief.'* Een interessante stelling met betrekking tot (dit deel van) het 'mannenboek' dat de bijbel toch vooral is. Is ze te rijmen met de joodse interpretatie van het Hooglied, dat de liefde tussen de jongen en het meisje een afbeelding is van de liefde tussen God (de bruidegom) en het volk Israël (de bruid)? Of met de vroegchristelijke lezing die Christus als de bruidegom ziet en de Kerk als de bruid?

Er zijn nog veel meer interessante zaken te vinden in deze fraaie uitgave, die is geïllustreerd met twaalf afdrukken van de etsen-cyclus Hooglied van Salvador Dali. Want behalve een moderne, toegankelijke vertaling van de 117 verzen, die amper 20 pagina's beslaan, geven Drijvers en Renkema vooraf in 200 noten zeer verhelderend toelichting op de betekenis van onbekende namen, bijzondere beeldspraken en alternatieve vertaalkeuzes. Dit eerste deel biedt aldus talloze wetenswaardigheden. En dat geldt ook voor het derde deel -Interpretaties van het Hooglied -waarmee het boek besluit. Hierin wordt een vergelijking gemaakt met oud-egyptische liefdespoëzie en komen joodse en christelijke interpretaties aan de orde.

Wie overigens aan al die uitleg geen behoefte heeft, kan natuurlijk ook enkel en alleen genieten van deze mooie vertaling van 2500 jaar oude poëzie, die het eeuwige zoeken naar de eenheid in lichamelijk verlangen en overstijgende liefde vorm wist te geven.

Frank Spoelstra

Hooglied. Vertaling en commentaar van Pius Drijvers en Jan Renkema. Ambo, Baarn 1996. Geill. 134 blz. f 29,90.

MEISJES VAN JERUZALEM.

Dans, dans, meisje van vrede,
dans, dans, opdat we je kunnen bewonderen.
Wat willen jullie bewonderen
aan het meisje van vrede?
Is dit een vraag en antwoorddans?
Hoe mooi zijn je pasjes, in je sandalen,
meisje van adell
Hoe jij je heupen draait!
Flonkerende sieraden,
het werk van kunstenaarshanden!
Je schoot, een ronde schaal,
altijd gevuld met drank.
Je buik, een schoof tarwe,
omkranst met lilies.
Je borsten, twee welpen,
een gazellen-tweeling.
Je hals, een toren van ivoor,
je ogen als de vijvers van Chesbon
bij de poort Bath Rabbim.
Je neus als een toren op de Libanon
met uitzicht op Damascus.
Je hoofd als de Karmel.
En je haar, purperen lokken;
een koning is erin gevangen.

Na twee telefoontjes maken ze een afspraak. Niet zomaar. Als een van het balkon gevallen poes heeft ze gesputterd bij zijn spijtbetuinging. Alsof hij haar een zetje had gegeven. En hij heeft wel tien keer moeten aangeven dat het echt voorbij was met dat andere meisje.

De ontmoeting gaat precies zoals Gea het hem heeft voorgesteld. In een toilet op het Centraal Station van Amsterdam veruult Barto zijn legergroen voor een afgeschuurde spijkerbroek met houthakkersblouse en gaat de tas in de kluis. De kisten houdt hij aan, omdat het goed staat, vindt ook zij. Ze eten friet in een automatiek op de Nieuwezijdsvoorburgwal waarbij ze hem als blijk van vergeving haar mayonaise voorhoudt. Ze lachen met een stille, nog onwennige blik. Hij stopt een van zijn frieten in haar mond. Ze likt zijn vingers.

Achter in de grote zaal van Tushinsky kijken ze naar Filmpje, schouder aan schouder. Al na een paar minuten heeft hij haar hand gepakt. Ze vindt het goed. Sterker, ze vindt het heerlijk. En dan zijn daar ineens zijn lippen. In tegenstelling tot wat ze altijd heeft gedacht, vindt ze het fijn.

'Wat smaak je lekker', fluistert ze. 'Jij ook hoor.'

'Ik weet niet hoe ik zelf smaak.'

Daar moet Barto erg om lachen.

'Je smaakt naar meer! En naar patat.'

Na deze opmerking is zelfs Bob de Rooy niet meer in staat hen af te leiden. Tot zijn hand het een en ander uitprobeert, of je boven of onderlangs moet gaan.

'Wat doe je?', vraagt ze angstig.

'Ik zoek iets'

'Nou, daar ligt niets hoor'. Ze trekt haar trui weer recht. Hoe spannend ze het ook vindt, voor een eerste ontmoeting is zoenen meer dan voldoende.

'Toe nou?', smeekt hij in haar oor. Ze voelt zich verraden. Je gaat toch niet gelijk van alles proberen?

'Ik heb er nu geen zin in.'

'Trut', roept Bob de Rooy, alsof hij ziet wat er achter in de zaal gebeurt.

Na de film hebben ze maar weinig tijd over. Barto moet naar huis, zegt hij, omdat hij de volgende morgen weer vroeg in zijn vaders bakkerij moet werken.

'Je bent nu toch militair, moet je echt?'

Hij heeft het zijn vader en moeder beloofd, nog voor hij solliciteerde, en belofte maakt schuld. Maar, toegegeven, het valt hem nu ook zwaar, om na zo'n week op de kazerne zaterdag bij zijn ouders te moeten gaan werken. Liever had hij vrij gehad om met haar te gaan stappen.

'Waarom is het zo zwaar op de kazerne?', wil Gea weten. Ze lopen over het Damrak terug naar het Centraal Station. Het druilregende een ietsje pietsie maar dat is niet de reden dat ze dicht tegen hem aanschurkt.

'We maken lange dagen en iedereen loopt steeds tegen je aan te schreeuwen. "Broersen, doe dit, Broersen doe dat." Strontziek word je ervan. "Hee, niet-te-bij-de-hand, Broersen!"'

'Wat heb je dan gedaan?'

'Niks! Nou ja, hij heeft een keer "Lekker belangrijk!" geroepen. Daar worden ze pissig van, die sergeanten.

'Blauw is de ergste, die kan ik zo een schop voor zijn kloten verkopen.'

'Wat doet die dan?'

'Gaan we denken, Broersen? Met alleen maar pap in de pan kan een mens niet denken, Broersen!'" Barto kan hem goed nadoen, met een laag keelgeluid, maar er is een jongen in het peloton, Rademaker, die het nog beter kan. Misschien ook omdat die een snor heeft, net als Blauw. Alle militairen hebben snorren, net als homo's. Misschien zijn het wel allemaal mie-tjes, die beroeps, tutten ook zo over hun uiterlijk.

Barto geeft nog een voorbeeld:

"In het leger heb je geen vrienden, Rademaker, alleen vijanden en soms dat niet eens." Wazig Watje, zo noemen we hem, sergeant Blauw.'

Gea vraagt zich af of er ook gewone sergeanten zijn.

Ze zijn bij het Centraal Station aangekomen en kijken op het grote bord in de hal naar de vertrektijden. De trein naar Den Helder laat nog een kwartier op zich wachten.

'Je moet je tas nog uit de kluis halen.'

'Hoe ga jij naar huis?'

'Maak je over mij geen zorgen!'

'Dat doe ik ook niet. Ik vraag me alleen af of ik je thuis zal brengen.'

'Waarom?'

'Omdat een heer een dame altijd thuis brengt, daarom. En omdat ik je leuk vind.'

'Nou, dat had je dan wel eerder mogen bedenken, slimmerik.'

'Wat, dat ik je leuk vind? Dat wist ik al heel lang, al vanaf dat ik je leerde kennen, in de trein.'

'Nee, wazig watje! Ik heb het over thuisbrengen. Als je mij nu nog naar huis moet brengen, dan lig jij voor enen niet op bed.' Gea denkt eigenlijk dat het een geintje is, moet er om lachen en vindt het heerlijk te horen dat hij haar leuk vindt. Waarom kan zij dat nu ook niet zeggen? Iets houdt haar tegen.

'Toe, ga nou je tas halen.'

'Ja en daarna breng ik je thuis.'

'Nee, jij gaat zelf naar huis.'

'Pas nadat ik je thuis heb gebracht. Ik wil nog een tijdje heel dicht bij je zijn.'

Hij zal toch niet bedoelen dat.....

'Bedoel je dat..., we kunnen hier toch afscheid nemen?'

'Gea, 't liefst wil ik met je vrijen! Maar heel dicht bij je zijn vind ik ook heerlijk.'

Nu, daar komt niets van in. Ze wordt zelfs boos. Hoe kan hij haar nu leuk vinden en tegelijkertijd denken dat zij gelijk met hem in

bed duikt. Ze begrijpt er niets van.

'Jij vindt mij helemaal niet leuk, het gaat jou alleen maar om de sex.'

Niet huilen, gebiedt ze zichzelf. Wat valt er van jongens te begrijpen? Hoe kunnen leuke jongens gelijk met je naar bed willen, dat is toch alleen iets voor..... Voor wie eigenlijk? Voor niet-leuke jongens! Natuurlijk, dat is het antwoord.

'Oke, oke, oke', zei Barto, die beseft, dat de verhalen van de jongens om hem heen hem teveel naar het hoofd zijn gestegen, of, beter gezegd, naar zijn kruis. Wie heeft er ooit gezegd dat je vrouwen moet zien als vijandelijk gebied, dat je ze snel moet veroveren en dat je dan gelijk moet doorstoten? Is het Boerema geweest? Hij heeft er toen om moeten lachen. Die Boerema lust er wel peultjes van, is altijd met neuken bezig. Maar ook de sergeanten kunnen er wat van. Geweld en vrouwen, dat wordt altijd op één hoop gegooid. Als je geen geweldenaar bent, ben je een mietje. Ben je een bikkelaar, nou dan weet iedereen dat het met de kipperjes ook wel snor zat. Daar heb je ook dat woord snor weer.

Gea haalt hem uit zijn overpeinzingen.

'Het kan niet eens, ik gebruik geen pil en jij hebt geen condooms bij je.' Alsof dat bezwaren zijn.

'Condooms zijn het probleem niet, Gea. Die kun je kopen. We moeten het gewoon niet doen. Ik ga naar huis en jij ook en we zien wel of er wat van komt. Goed?'

'Goed!'

Barto begint besmuikt te lachen.

'Waarom denk jij dat ik geen condooms bij me heb?'

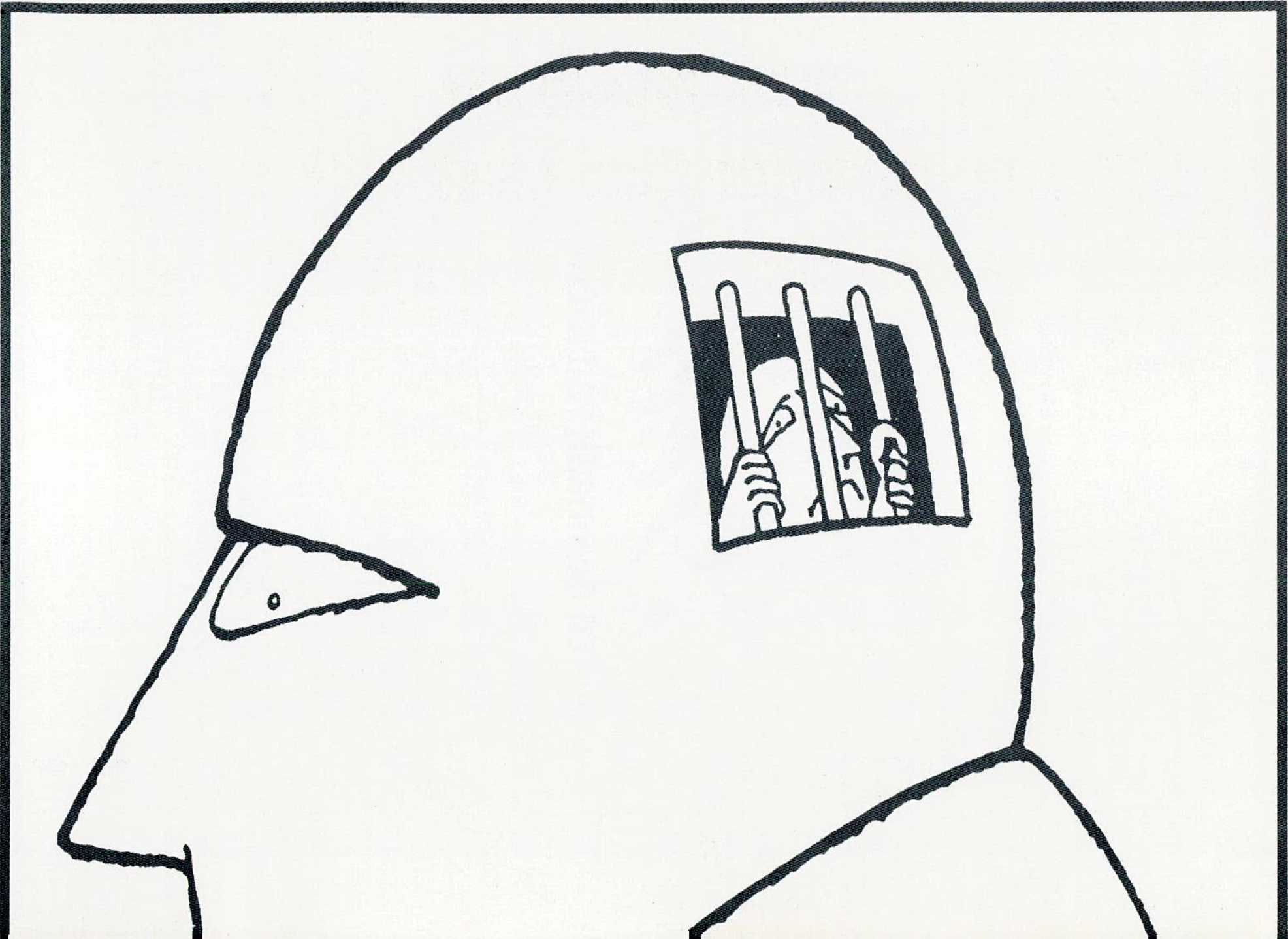
'Heb je ze wel?'

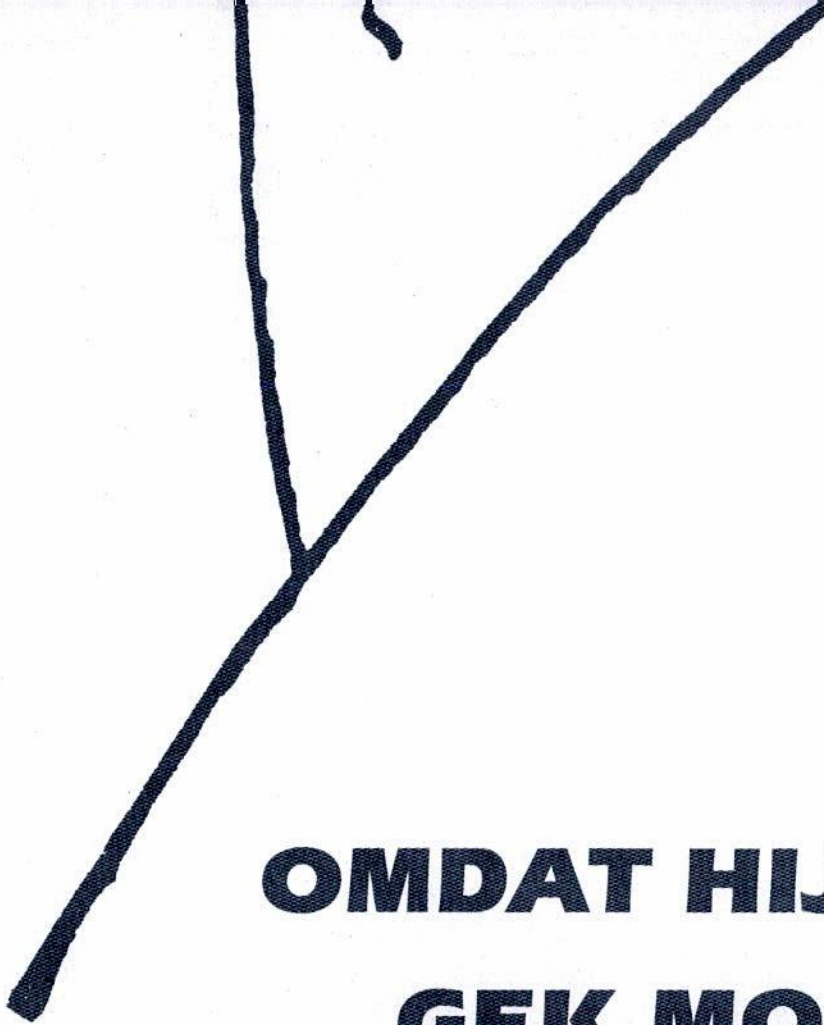
In de trein denkt Barto aan de goede raad van Boerema die het militair weet uit te drukken: als je een veldslag hebt verloren kun je nog altijd de oorlog winnen.

Maria

Gea en de smaak van friet

**OMDAT HIJ NOOIT EENS
GEK MOCHT DOEN,
IS HIJ HET UITEINDELIJK
GEWORDEN**

REND
VAN
DAM

Harry de Jong

ONS KENT ONS

We kennen ze allemaal, de zonnetjes en de zeikers, de lachebekken en de zuurpruimen. We kennen ze allemaal. Ons kent ons nietwaar? We kennen ook onszelf, wie we zijn, wat we zijn, hoe we zijn. Ons kent ons.

■ De zonnetjes

We kennen ze allemaal: de mensen die maar een ruimte in hoeven te komen of de gezichten van de aanwezigen **fleuren** op.... ze brengen **vrolijkheid** met zich mee, ze zijn de zogenaamde zonnetjes in huis, iedereen mag ze en zij mogen iedereen.

Het zijn verhalenvertellers, moppentappers, of ze doen gewoon gek. Geen feest is compleet zonder dat zij erbij zijn, geen vergadering ooit saai of vervelend als zij er zijn. Op lange oefeningen en op uitzendingen zijn ze onmisbaar. Ze zorgen op een hele speciale manier voor andere mensen, zonder dat ze zorg-of hulpverleners zijn. Zij zijn gewoon wie ze zijn.

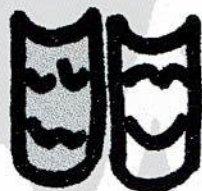

We kennen ze allemaal: ze zijn overal te vinden en altijd in voor een geintje. We lachen om en met ze. Eigenlijk kunnen we ze niet missen, het leven zou lang zo leuk niet meer zijn.

Die hele speciale mensen, met die hele speciale gave: **anderen aan het lachen maken**. Ze doen niemand kwaad, eerder doen ze anderen goed, gewoon door wie en wat ze zijn. Ze zorgen er ongemerkt voor dat die ene saaie maar noodzakelijke klus toch nog geklaard wordt. Dat die stomvervelende oefening toch nog opschiet. Dat die lange wachttijd ineens vlug voorbijgaat.

We kennen ze allemaal: als ze er niet zijn, dan missen we ze. En bij gebrek aan hun aanwezigheid, praten we over ze, vertellen elkaar nog stunts die ze ooit uithaalden en dan lachen we weer om ze. En zelfs als we ze al jaren niet meer

gezien hebben, dan nog herinneren we ze ons nog. Ze blijven een bron van vermaak. We noemen ze **Gekken**, **Idioten**,

Stuntpiloten, **Ouwehoeren**, **Mafketels**, maar zelden klinken die benamingen als scheldwoorden, eerder als complimenten.

We kennen ze allemaal: iedereen kent ze. In de loop van de tijden worden de verhalen over hen steeds uitgebreider en gekker. Want we blijven over ze praten, we kunnen ze niet missen. Als je nadenkt, dan schiet je zo iemand vanzelf te binnen. Dan herinner je je weer hoe het was om met tranen van het lachen rond te lopen. Dan herinner je je weer hoe de spanning van een bepaald moment helemaal wegging door een opmerking van zo iemand. Als je nadenkt, dan zie je hem of haar weer helemaal voor je. Een ding hebben ze gemeen: ze blijven in iedere situatie zichzelf. Ze zijn niet stuk te krijgen, wat er ook gebeurt. **Het zijn ras optimisten**, of **klinkklare spotters**, ze zien overal wel de humor van in. Of ze maken er humor van. En hun humor gaat zelden ten koste van andere mensen, ze hebben geen slachtoffers nodig.

We kennen ze allemaal: ze zorgen ervoor dat het ziektepercentage op een onderdeel laag blijft; Ze zorgen ervoor dat de spanning op tijd ontladen wordt. Ze zorgen ervoor dat het leven en het werk stukken leuker wordt. Ze zorgen voor ons, zonder dat we het in de gaten hebben. Ze zorgen voor ons, zonder dat ze het zelf in de gaten hebben.

■ De zeurders

We kennen ze allemaal, de mensen die maar een ruimte in hoeven te komen of de gezichten van de aanwezigen **betrekken**.... ze brengen ellende met zich mee, niemand mag ze en zij mogen niemand. Hooguit hebben een paar mensen met hen te doen.

Het zijn **kankeraars**, **zeurders**, **pietluttent**, of ze zijn gewoon **sjagrijnig**. Geen feest zal ooit door hun opgevrolijkt worden, geen mens zal ooit om hen lachen, een vergadering wordt langer en vervelender als zij er bij zijn. Op lange oefeningen en uitzendingen zijn ze een ware kwelling. Ze zorgen ervoor dat anderen zich onherroepelijk ellendig gaan voelen in hun omgeving.

We kennen ze allemaal, ze zijn overal te vinden en altijd hebben ze wat te zeuren, te zeiken, te kankeren. We kreunen en steunen als ze in de buurt komen, of maken dat we wegkomen.

We kunnen ze missen als kiespijn, helaas is er geen tandarts te bekennen die ons van die pijn verlost.

Het zijn hele speciale mensen, met een hele speciale gave: **het leven en werken voor anderen onnodig zuur en vervelend maken**.

Ze doen iedereen kwaad, kunnen geen optimisme of lach verdragen en zullen er overal en altijd voor zorgen dat iedere klus onnodig langer en vervelender wordt dan noodzakelijk.

We kennen ze allemaal. Als ze er niet

zijn, voelen we ons opgelucht: gelukkig een dag zonder ellende. Bij gebrek aan hun aanwezigheid praten we over ze, hoe geweldig het is dat hij of

ons ellende, zonder dat we er iets aan kunnen veranderen, want ze zijn niet te veranderen.

■ Ons kent ons

We kennen onszelf ook. De meesten van ons zijn niet permanent een zonnetje in huis, maar ook geen eeuwige kankeraar. Wij behoren tot de categorie: **gewone mensen**.

Daardoor kunnen we elkaar ook wel eens verrassen: we zijn zomaar ineens in een hele goede bui en maken anderen aan het lachen. Of we hebben er een keer goed de balen van en kankeren vrij voor het vaderland weg.

zij er niet is, eindelijk een dag rust, eindelijk geen gekanker, geen gezeur. En we vertellen elkaar hoe vervelend zo iemand is, altijd al geweest is en ook altijd wel zal blijven. En zelfs als we ze jaren niet gezien hebben, dan herinneren we ze ons nog. Ze blijven een bron van ellende.

We noemen ze **Etters**, **Klerelijers**, **Kankeraars**, **Zeikstengels**, en die benamingen klinken niet alleen als scheldwoorden, zo zijn ze ook bedoeld.

We kennen ze allemaal, iedereen kent ze. In de loop van de tijden worden de verhalen over hen steeds uitgebreider en erger. Als je nadenkt, dan schiet zo iemand je vanzelf te binnen. Dan herinner je je weer hoe het was om met gebalde vuisten rond te lopen. Dan herinner je je weer hoe de spanning opliep als zo ie-

We kennen onszelf ook. We hebben het allemaal wel eens nodig dat anderen om ons moeten lachen, we hebben het allemaal wel eens nodig, dat anderen eens naar ons gekanker willen luisteren.

We hebben het allemaal nodig om de verschillende kanten die we hebben aan bod te laten komen.

We hebben het allemaal nodig om de verschillende kanten die de ander heeft, mee te maken.

Dat maakt ons tot **gelijkwaardige, herkenbare mensen**. Dat maakt dat we de ene dag voor een ander kunnen zorgen, en dat de ander ook eens voor ons kan zorgen.

We kennen onszelf ook. Altijd maar dezelfde moeten zijn, is vervelend, het geeft op den duur geen bevrediging. Altijd maar hetzelfde

mand binnen kwam. Als je nadenkt dan zie je zo iemand weer helemaal voor je. Een ding hebben ze gemeen: ze blijven in iedere situatie zichzelf. Ze zijn niet stuk te krijgen, wat er ook gebeurt. Het zijn **raspessimisten**, of **klinkklare kankeraars**, ze zien overal ellende in. Of ze maken er ellende van. En het gaat bij hen vaak ten koste van anderen, zeker hun opmerkingen. Ze hebben slachtoffers nodig.

We kennen ze allemaal. Ze zorgen ervoor dat het ziektepercentage op een onderdeel omhoog gaat. Ze zorgen ervoor dat de spanning erin blijft. Ze zorgen ervoor dat het leven en het werk stukken minder prettig wordt. Ze bezorgen

moeten doen, omdat anderen dat van je verwachten, is op den duur frustrerend.

We kennen onszelf ook. Soms is het bijna niet meer mogelijk om uit het geijkte patroon te komen. Als je altijd in dezelfde rol zit, dan wordt het een tweede natuur van je. En uiteindelijk weet je niet meer beter. Kun je ook niet meer anders. *"Zo ben ik nu eenmaal"* zeg je dan.

We kennen dan alleen nog maar die kant van onszelf. En de anderen doen ook geen appèl meer op andere kanten van ons.

"Zo is hij of zij nou eenmaal" zeggen ze dan.

We vergeten hoe gek we ooit deden, we vergeten hoe heerlijk het was om eens ongegeneerd te schelden. We vergeten hoe het was om de slappe lach te krijgen. We vergeten hoe het was om knal verliefd te zijn. We vergeten hoe het was om gewoon mens te zijn. We zijn dan alleen nog maar militair.

We kennen onszelf ook. Als militair zijn we altijd herkenbaar, door het pak,

door de beroepshouding, door de steeds weerkerende werkzaamheden. Dat maakt het veilig, voorspelbaar en hoeven we ons ook niet meer af te vragen, of we misschien ook nog andere kanten hebben.

We vergeten, zeker op de werkvloer, dat we Jan, Piet, Marie of Klaas zijn. We worden onze rang, onze functie. We zijn beroepsmilitair. We passen ons aan de bestaande regels, codes en voorschriften aan. We passen ons aan de situaties aan. We passen ons aan de anderen aan. We passen ons net zo lang aan, tot we vergeten zijn, dat we Jan, Piet, Marie of Klaas zijn.

We vergeten dat we **zonnetjes en kankeraars** zijn, we vergeten dat we allemaal nog een heleboel andere kanten hebben.

We kennen onszelf ook: als we zo in de pas, in het gareel blijven lopen, dan vergeten we onszelf.

GEDRAGSCODE: ELVIS IS DOOD

"Elvis is dood" mompelde de CSM in mijn oor...

"Elvis is dood".

Nu was dat geen nieuws voor me, maar op de een of andere manier had ik toch het idee, dat ik deze mededeling goed tot me door moest laten dringen....

Na ongeveer tien minuten kwam de CSM weer naast me staan en keek me doordringend aan: "Raads, Elvis is al jaren dood".

Ik knikte, ja ja, ik weet het, Elvis is al jaren dood.

Toen de CSM vervolgens na een kwartier weer naast me kwam staan en zijn mond opendeed, had ik al een donkerbruin vermoeden wat hij zou gaan zeggen: "Raads, Elvis is echt al jaren dood".

"CSM, ik weet dat Elvis al jaren dood is, wat bedoelt U nou eigenlijk?"

De CSM zuchtte diep, schudde zijn hoofd: "Die kraag hoort niet omhoog te staan Raads, en die handen horen niet in uw zakken, dat is een houding voor Elvis en Elvis is dood."

Deze CSM heeft me in mijn beginperiode bij de landmacht vele malen geholpen bij mijn weg zoeken in de "Firma" zoals hij het bedrijf noemde. Vaak had hij de meest geschifte, grappige en gekke uitdrukkingen om iets duidelijk te maken. Er zijn er die ondertussen al landelijk in gebruik zijn.

En zo schijnt het heel vaak te gaan bij de landmacht, ongeacht bij welk wapen of dienstvak je ook zit. Het zijn de grappige uitdrukkingen die blijven, die meer dan welk voorschrift of dienstbevel dan ook indruk maken.

Ze behoren tot de standaard pakket kreten die iedere BBTer in ruime mate over zich heen krijgt als hij/zij net met de Amo-periode start. Vraag iedere willekeurige BBTer na een paar weken van de start van de Amo, welke nieuwe uitdrukkingen ze geleerd hebben en je bent al snel een paar uur verder: lachend. Want er zitten prachttuitdrukkingen bij. Van die uitdrukkingen die je niet snel meer vergeet en waar je thuis ook de lachers mee op je hand krijgt.

Je krijgt er niet alleen de lachers mee op je hand, maar bij zo'n uitdrukking krijg je vaak ook voor elkaar dat de les die geleerd moet worden, ook inderdaad geleerd wordt en nooit meer vergeten wordt. Je zult mij op een oefening niet meer met een kraag omhoog en met mijn handen in mijn zakken zien staan: Elvis is echt dood.

Misschien zouden we eens wat CCen en CSM's van de compagnieën naar de bevelhebber moeten sturen.

Bevelhebber: "Heren, voor u ligt het concept beleidsplan voor de nieuwe Gedragscode".

Heren: "Lekker belangrijk, boeiùhh..."

Bevelhebber: "U krijgt drie weken de tijd om het in te voeren op uw onderdeel".

Heren: "We hebben een minuut om binnen 5 minuten onze kamers op te ruimen?"

Bevelhebber: "Pardon?"

Heren: "Vriend, en als ik zeg vriend, dan bedoel ik.....maar wij hebben dus drie weken de tijd om onze discipelen om te turnen?"

Bevelhebber: "Ja, en u zult daarbij didactisch verantwoord bijgestaan worden door...."

Heren: "Ja ja, dat kennen we: onze handen staan verkeerd, dus wij gaan naar Weert".

Bevelhebber: "En heel snel, want anders wordt het het OCDML".

Heren: "Het zit wel eens tegen"

Bevelhebber: "Tja, wat is wijsheid?"

Tja, wat is wijsheid?

Weer een pak papieren wijsheid de werkvloer op gooien?

Weer dezelfde uitgekauwde discussies voeren over lang haar en oorbellen? Misschien een soft drugs matigings beleid invoeren?

Of een cursus: hoe ga ik fatsoenlijk met mijn medemensen, dus ook met mijn collega's om, of dat nu vrouwen, homo's, BBTERS of BOTERS zijn?

Zijn de gemiddelde beroeps onbepaalde tijd nu echt zo slecht?

Is het bedrijf nu echt zo heel erg anders dan de gewone burger bedrijven?

Zouden er in iedere compagnie echt geen mensen zitten die meer dan de anderen, letten op goede omgangsvormen?

Bijvoorbeeld door zelf het goede voorbeeld te geven? Door anderen aan te spreken op onfatsoenlijk gedrag?

Of is de Firma al echt zo verziekt, dat ze zelf niet meer weten wat normaal is?

Zijn de werknemers van deze Firma echt niet meer in staat om ook als mens te denken, te voelen, en zich menswaardig te gedragen?

Een ding is zeker: Elvis is dood.

En de gedragscode ook, alleen duurt het vermoedelijk nog even voor we dat door hebben.

Irma Ouwehand-Jacobs

TV

Kinderogen nemen groot op
de overgrote dingen van tv,
het snelt en sist en vonkt en vlamt,
het kust en rust en neukt en lust,
groot opgenomen onbekend resultaat.

Grote felle kleuren vragen aandacht
want opgenomen worden is resultaat
en winst en geld en fortuin en zucht
opzwellend leven uit een vonkfontein
zonder ethiek een vracht gezwollen

gewelddadig en zonder vrucht
een kleffe klucht uit het leven weggevlucht
maar kinderogen
ogen groot.

Jan Nauts

SHINE: TALENT ALS REDDINGSBOEI

In Australië wordt kort na de oorlog een jongen geboren in het gezin van een Poolse Jood, die in de kampen in Europa zijn ouders en zijn zusters heeft verloren. Zijn eigen vrouw en kinderen koestert hij op een bijna wrede, dominante manier. Zijn zoontje David blijkt al vroeg over een enorm muzikaal talent te beschikken. Maar de volkomen gefrustreerde en in feite labiele vader weet met die gave van zijn kind absoluut niet om te gaan. Aanvankelijk is het talent van de jongen dan ook eerder een last dan een vreugde. Veel later pas slaagt hij erin om zich van zijn vader los te maken, en ten volle te genieten van zijn muziek.

David Helfgott bestaat echt. Hij wordt binnenkort vijftig jaar, geeft regelmatig concerten waar hij vooral om zijn romantische vertolkingen en zijn virtuositeit wordt bejubeld. Zijn vrouw heeft orde en regelmaat in zijn leven gebracht, nadat hij als ex-psychiatrische patient jarenlang alleen maar als curiositeit in het café van een vriendin was opgetreden.

Als *Shine* begint, is David nog het schuwe, zevenjarige zoontje van de strenge Peter Helfgott. De man heeft zelf ook een enorm muzikaal talent, maar kreeg destijds van zijn eigen vader nooit de kans om daar iets mee te doen. Daarom moet David studeren, vaak veel te moeilijke stukken waar hij mentaal nog lang niet aan toe is. Als hij tijdens een eerste concours buiten zijn schuld net niet de eerste prijs wint, wordt hij wel opgemerkt door een muzikleraar, die contact opneemt met de vader. Die weigert aanvankelijk om zijn zoon door een ander te laten onderwijzen. Later geeft hij toch toe, maar als David een plaats aangeboden krijgt op een muziekschool in Amerika, is de gestoorde vader zo bang zijn kind te verliezen, dat hij hem niet laat gaan. Dat is de eerste ernstige aanvaring tussen vader en zoon. Als hij, jaren later, na een aantal gewonnen concoursen, in Engeland mag gaan studeren, negeert hij de tegenwerpingen van zijn vader, en gaat wel.

David blinkt opnieuw uit door zijn muzikale talent, maar kan zich, weltschijnlijk onzeker als hij is, niet aan het sociale studentenleven aanpassen. De avond nadat hij een heel belangrijke muziekwedstrijd heeft gewonnen, stort hij geestelijk volledig in. Hij moet in een psychiatrisch ziekenhuis worden opgenomen. Hij gaat terug naar Australië en kan pas na tien jaar stap voor stap terugkeren in de maatschappij. Zijn

talent en zijn virtuositeit blijkt hij nog altijd niet te hebben verloren. Dankzij de ontmoeting met Gillian, zijn toekomstige vrouw, die met veel liefde en geduld een redelijk functionerend mens van hem weet te maken, is David Helfgott nu een van de belangrijkste pianisten van onze tijd.

Wie de film *Shine* aan zich voorbij ziet trekken, wordt aanvankelijk heen en weer geslingerd tussen medelijden met en afkeer van de vader van David. Het is zo logisch dat de man, na zijn afgrijselijke oorlogservaringen, geestelijk totaal kapot is. Zo iemand zou eerst jaren in therapie moeten, voordat hij zich waagt aan de opvoeding van een kind. Want vooral de jonge David, die alles moet waarmaken wat de vader nooit heeft kunnen bewerkstelligen, heeft verschrikkelijk te lijden onder die vader met zijn psychopatische trekken, al bezweert die hem nog zo vaak hoeveel hij van hem houdt.

Regisseur Scott Hicks heeft in grote lijnen het leven van David Helfgott gevolgd, met enkele dramatische aanpassingen om een gestroomlijnd verhaal te krijgen. *'Ik was al jaren onder de indruk van het levensverhaal van Helfgott'*, aldus Hicks. *'Ik heb hem zelf in 1986 voor het eerst zien optreden. Ik had al eens een klein kranten-artikel over hem gelezen, en toen ik hem daar op het podium bezig zag en hoorde, was ik volkomen overweldigd door zijn optreden en zijn persoonlijkheid. Na het concert ben ik onmiddellijk naar hem en zijn vrouw Gillian toegestapt, en heb gezegd dat ik heel graag een film over hem zou maken. Want behalve een film over een muzikaal genie, is *Shine* ook een film geworden over een man die een verschrikkelijk moeilijke jeugd te boven is gekomen. Daarbij heeft hij een repertoire dat een enorm publiek aanspreekt. Dat was voor een filmmaker ook een heel belangrijk aspect.'*

Acteur Jeffrey Rush, tot dan toe uitsluitend in Australië bekend als een van de beste toneelspelers, en met veel ervaring in excentrieke rollen, was verrukt van de eerste filmrol die hem werd aangeboden. Hij maakt van David precies de juiste mengeling van kind gebleven, onaangepaste maar hartveroverende man en monumentaal genie die de film zo boeiend maakt.

Leonore van Opzeeland

Film in 't kort

BIG NIGHT

Tijdens het Internationaal Filmfestival in Rotterdam ging er weer heel wat moois in première. Een van de aardigste films was **Big Night**, geregisseerd door Stanley Tucci en Campbell Scott, die er allebei ook in meespelen. In de jaren vijftig proberen twee Italiaanse broers een bestaan op te bouwen in Amerika, het land van de onbegrensde mogelijkheden. Primo, de oudste, is een culinair ar-

tiest, die eigenlijk alle klanten als barbaren beschouwt. Secondo, zijn jongere broer, heeft de moeilijke taak om het restaurant waar het voedsel van Primo wordt geserveerd, toch draaiende te houden. Aan de overkant drijft hun concurrent Pascal ook een Italiaans restaurant. Zijn eten is veel gewoner, maar hij weet wel hoe hij eters binnen moet krijgen. Omdat hij het liefst de twee broers in zijn eigen zaak wil hebben, probeert hij een list uit. Bijna krijgt hij zijn zin, maar de banden des bloeds blijken toch sterker dan hij had gedacht. De sfeer van **Big Night** is melancholiek en humoristisch tegelijk. En wie van Italiaans eten houdt, zal met een rammelende maag de bioscoop verlaten.

UN AIR DE FAMILLE

Uit Frankrijk komt de inmiddels met ettelijke prijzen bekroonde productie **Un Air de Famille**, die ook al de familiebanden tot onderwerp heeft. Drie volwassen kinderen uit een gezin gaan elke vrijdagavond met hun moeder uit eten, nadat de vader is overleden. De oudste broer, een schlemiel, is eigenaar van een café, de tweede is maatschappelijk veel meer geslaagd. De dochter heeft een losvaste relatie met de ober uit het café. De vrijdagavond die in de film wordt beschreven, is anders dan alle andere keren. De vrouw van de oudste broer heeft hem zojuist verlaten, de vrouw van de jongste is jarig en ontdekt dat ze eigenlijk he-

lemaal niet zo gelukkig is met man en zoontjes, en de dochter aarzelt over haar relatie met de ober. Naarmate de film vordert, kom je als kijker steeds meer achter alles wat er onder de oppervlakte broeit bij deze mensen, die elkaar in feite weinig te zeggen hebben. Ironische grappen voorkomen dat het resultaat al te zwartgallig wordt.

ROMEO AND JULIET

Shakespeare blijft geliefde kost voor filmmakers. Nadat vorig jaar een Britse versie van Richard de Derde, met een glansrol van Ian McKellen, werd beschouwd als een van de beste producties van 1996, gaat deze maand **Looking for Richard** in première, de eerste film die Al Pacino regisseerde. Hij geeft daarin

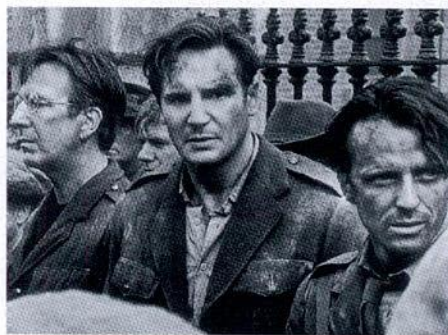
zijn visie op het stuk Richard de Derde, en registreert tegelijkertijd een filmversie van datzelfde gegeven. Later dit jaar komt er een vier uur durende verfilming van Hamlet uit, van en met Kenneth Branagh. Maar het opmerkelijkst is de verfilming van Romeo en Julia door de Australiër Baz Luhrmann. Pacino zegt op een ogenblik in zijn film dat het zijn bedoeling was om Shakespeare toegankelijk te maken voor een breed publiek, en in feite doet Luhrmann hetzelfde. Hij heeft het drama van de onmogelijke liefde tussen twee tieners uit vijandige families overgezet naar onze tijd. De vaders van Romeo en Julia zijn concurrerende

zakenlieden in Florida, maar verder blijft het gegeven, inclusief de schitterende, authentieke teksten, gehandhaafd. Er was veel durf nodig om zo'n eeuwenoud drama aan te kleden in felle kleuren, en te voorzien van keiharde muziek. Het resultaat is een verbluffende belevenis, met hartverscheurende rollen van Claire Danes en Leonardo DiCaprio.

MICHAEL COLLINS

Hoewel regisseur Neil Jordan en hoofdrolspeler Liam Neeson volhielden dat **Michael Collins** alleen gemaakt was als historisch epos en niet als politiek pamflet, was men in Engeland toch niet echt blij toen de film uitkwam, juist in de tijd dat de IRA weer was begonnen met aanslagen. **Michael Collins** was in de jaren twintig een zeer populaire strijder voor de Ierse Vrijstaat. Maar binnen zijn partij ontstond een breuk, en hij werd uiteindelijk, pas 31 jaar oud, vermoord door voormalige aanhangers. De film is een oprechte, zorgvuldig gemaakte biografie die vanzelfsprekend niet aan politieke standpunten ontkomt, maar die in de eerste plaats een gedreven man laat zien, die ten onder gaat aan zijn eigen idealen. Neeson zou wel eens een Oscar voor de titelrol kunnen krijgen, verder spelen Alan Rickman, Aidan Quinn en Stephen Rea mooie rollen.

LvO

HOOP OP VERBETERING

Je rijdt volstrekt nietsvermoedend op de fiets door de winterse donkerte en dan krijg je opeens de schrik van je leven. Je ziet nog maar de linkerhelft van de weg! De andere helft is volledig uit je gezichtsveld verdwenen. Je laat je maar op de grond vallen en probeert in je onrustige wanhoop toch je positieven bij elkaar te houden - iets beters heb je op dat moment toch niet te doen.

Je bent natuurlijk wel bezorgd over wat je nu weer overkomt. Aardige voorbijgangers gaan aan de gang om je in de ambulance te helpen; het zijn jonge mensen die elkaar niet kennen en die je vanzelfsprekend helpen. Eentje trekt zelfs zijn regenjas voor je uit, ook al miezert het van de regen.

Het lijkt overigens waarachtig nog wel mee te vallen. Maar dan komt de nieuwe schok: waarom kan ik niet meer lezen? Tot voor kort heb ik vlot lezen-en-schrijven altijd vanzelfsprekend gevonden. Nu, na dit herseninfarct, moeten de woorden allemaal langzaam met de vinger bijgewezen worden. En al lees je dan noodgedwongen heel langzaam, dan heb je de woorden en zinnen nog vaak mis.

Die eerste dag van mijn hulpeloosheid moest ik denken aan die boer in Afghanistan die nog nooit heeft kunnen

lezen en schrijven. Als die een herseninfarct krijgt, schudt hij even met zijn hoofd; zegt dat hij nog niet alles helemaal goed ziet, maar dat het eigenlijk best meevalt. En dan gaat hij weer verder; zo stel ik dat mij voor.

Ondertussen lig ik hulpeloos als een pas beginnende analfabeet op een ziekenhuisbed. Zelfs mijn gestamelde woorden doen niet altijd wat ik wil - "ziekenhuis" wordt in het gunstigste geval "hospitaal". "Bussum" wordt de eerste keer plotseling "Paardenstal", terwijl ik toch echt "Bussum" denk.

De artsen in het ziekenhuis zijn aardig. Ik geloof ze graag, als ze geruststellend opmerken: "dat komt wel weer in orde!". En waarachtig: na een paar dagen kan ik meestal wel weer zeggen wat ik wil, al heb ik moeite met woorden als "logopedie" die ik verbaster tot "logohum-dinges".

Maar knap angstig begin ik toch te worden als ik merk, dat er zich in mijn geheugen recente gebeurtenissen realistisch nestelen die ik tijdens mijn verblijf in het ziekenhuis onmogelijk kan hebben meegemaakt. De arts stelt mij gelukkig weer gerust: "die fantasierijke ervaring is heel normaal in deze ziekte. Dat komt wel weer goed."

Helaas kan hij mij niet op dezelfde manier gerust stellen over het gewone lezen dat niet meer lukt. Wachten moet ik op de kans op genezing, zeggen de artsen, die niet kunnen zeggen wanneer die komt. Zonder lezen ben ik een nul. Tenminste dat denk ik nu. Wat kan ik in de toekomst in vredesnaam nog doen zonder lezen? De Afghaanse boer werkt ondertussen vast wel weer op volle kracht en ik knoei maar wat aan. Als hij kon lezen met dezelfde snelheid als ik nu, dan was de Afghaaner waarschijnlijk dolgelukkig.

Maar ik ben van dit langzame tempo behoorlijk kriegel. Omdat ik gewend was heel wat sneller te lezen dan nu. En langzamer lezen is misschien op zichzelf geen probleem, maar je wordt er na korte tijd zo moe van dat je ophoudt zonder dat je nog weet wat je gelezen hebt. Ondankbaar is dat van mij en dat kan ik nu grootmoedig zeggen omdat de artsen mij verzekeren, dat het beter wordt met mijn ogen. De boer uit Afghanistan ploegt toch ook vrolijk verder?

Ik kreeg wel de schrik van mijn leven, maar ik houd de moed erin omdat mijn huisarts mij de hoop op verbetering geeft. Maar toch zou ik wel heel gelukkig wezen, als ik nu zonder moeite op gewone snelheid Brintje Beer kan lezen.

Karel Roskam

NIEUW MILITAIR TEHUIS IN ROTTERDAM

Donderdag 16 januari j.l. opende de staatssecretaris van defensie, drs J.C. Gmelich Meyling, officieel het nieuwe Algemeen Militair Tehuis (AMT) bij de Van Ghentkazerne te Rotterdam. Waarmee een lang gekoesterde wens, niet alleen van de Stichting AMT maar vooral van de aldaar gelegerde mariniers, in vervulling ging: een eigen huiskamer.

Gmelich Meyling memoreerde in zijn openingstoespraak de recente geschiedenis met betrekking tot de militaire tehuizen. De opschorting van de opkomstplicht was destijds aanleiding geweest de rol van de militaire tehuizen nader te laten bezien. Over de plaats en de functie van militaire tehuizen in de toekomst en de eventuele verantwoordelijkheid van defensie op dit terrein bracht de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht in juni 1993, op verzoek van het ministerie, een advies uit. Deze MRK kwam tot de slotsom dat de behoefte aan militaire tehuizen in de toekomst alleen nog maar zou toenemen: "Het binnenslapende BBT-personeel dat over het algemeen langer dan de gemiddelde dienstplichtige op de kazerne is gelegerd, zou

grote behoefte hebben aan militaire tehuizen in de nabijheid van de kazerne". Door het verminderde aantal defensielocaties zou tegelijkertijd kunnen worden volstaan met een geringer aantal tehuizen.

De ambtsvoorganger van de huidige staatssecretaris wees vervolgens een aantal locaties aan waarop naar zijn mening in de toekomst de aanwezigheid van de militaire huisfunctie gewaarborgd diende te zijn. Rotterdam behoorde daarbij.

Militaire tehuizen zijn en blijven nodig, zo was als beleid geformuleerd, met name op locaties met een aanzienlijke concentratie binnenslapers en met een omgeving die onvoldoende ontspanningsmogelijkheden biedt.

Aan die eerste voorwaarde voldoet de Van Ghentkazerne zonnklaar, de tweede durfde de bewindsman -in aanwezigheid van burgemeester Peper- niet voor zijn rekening te nemen. Was er dan misschien sprake geweest van het "sjoemelen" met de criteria? Nee, want met betrekking tot de locatie Rotterdam had defensie gesteld dat het zou moeten gaan om een tehuis in de directe omgeving van de marinierskazerne, kon de staatssecretaris de talloze genodigden ter geruststelling mededelen.

Aan het einde van zijn toespraak beklemtoonde Gmelich Meyling nog maar eens de belangrijke taak die de tehuisorganisaties hebben als aanvulling op het personeelsbeleid van defensie, in het bijzonder daar waar het gaat om de inzet van eenheden buiten Nederland.

Het nieuwe AMT in Rotterdam is een verplaatsbaar gebouw met een café-restaurant en een aantal -door schuifwanden te creëren vergader- en activiteitenruimten. Wie evenwel het gebouw beziet of binnentreedt zal nauwelijks kunnen ontdekken dat het hier gaat om een semi-verplaatsbaar tehuis. Wat dat betreft verdient de architect zeker een compliment. Dit laatste zal door de ongeveer achthonderd, op de Van Ghentkazerne gelegerde, mariniers niet als het meest waardevolle worden opgevat. Voor hen is zonder enige twijfel het belangrijkste dat ze de beschikking hebben gekregen over een eigen "home" in de onmiddellijke omgeving van de kazerne.

Wim Heij

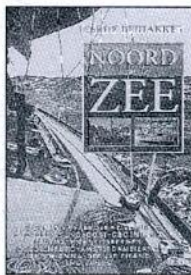
Noord van de Zee

Nederland heeft een grote geschiedenis als het gaat om het bevaren van de zee en het ontdekken van nieuw land. Een groot gedeelte van deze ontdekkingen in de Noordelijke zeeën is redelijk onbekend in Nederland. In het boek **Noord van de Zee** probeert de schrijver, aan de hand van door hem zelf gemaakte tochten, te laten zien dat Nederland een grote maritieme geschiedenis heeft als het gaat om de Noordelijke wateren.

Ook het leven van de schrijver zelf en de relatie met zijn vader staan in het boek centraal. De vader van de schrijver is dan ook verantwoordelijk voor de eerste interesse van Eerde Beulakker in zeilreizen naar koude oorden. In zijn jeugd werden Eerde verhalen verteld over de ervaringen van zijn vader als matroos van een Noordkaapvaarder.

De eerste reis die beschreven wordt is een reis van de schrijver samen met zijn vrouw Hedwig, de eigenaar van het schip Hans en zijn vriendin Armelle. Aan boord van de Skua wordt er koers gezet naar een baai in Oost-Groenland, de heenweg voert het schip langs de Faröer eilanden en IJsland en op de terugweg wordt het eiland Jan Mayen aangedaan. Tijdens een tweede reis, dit keer met hun eigen schip, varen Eerde en Hedwig naar Spitsbergen, een eilanden groep waar Nederland een grote geschiedenis heeft.

Nederland ontdekte in vroegere jaren eilanden zoals Spitsbergen en Jan Mayen en vestigde op die eilanden dorpen voor walvisvaarders, maar toen de handel voorbij was in deze gebieden werden ze ook net zo snel weer verlaten als dat ze ontdekt waren. Het is interessant deze geschiedenis van Nederland te lezen, vooral omdat het om een stuk vergeeten geschiedenis gaat. De twee reizen worden op een manier beschreven zodat de lezer ook een goed beeld krijgt van

de ontberingen tijdens reizen naar ijszeeën en Noordelijke gebieden. Naast de reizen zijn ook de gedeeltes over zijn vader en over de geschiedenis van Nederland boeiend beschreven. **Eerde Beulakker: Noord van de Zee.** Hollandia BV/De Boer Maritiem, Baarn 1996. 217 blz. f 39,50.(MV)

Het ufo-mysterie

'Meer dan vijftienduizend boeken en artikelen zijn er over het ufo-fenomeen verschenen, en nog dagelijks groeit dit aantal. Met de komst van de video-recorders worden ufo's op de band vastgelegd; het gevolg is een bibliotheek in

Amerika met meer dan tien-duizend films waar-op allerlei lichten en objecten door het luchtruim zoeven.

Wanneer je dit leest, aan het slot gekomen van het boek **Kosmisch netwerk**, het ufo-mysterie in kaart gebracht van Theo Paymans, is de indruk onontkoombaar dat de auteur een niet gering deel van deze gigantische hoeveelheid materiaal zelf onder ogen heeft gehad. Dat meldt hij ook in zijn inleiding: *'...Ik schuimde bibliotheken en archieven af.(...) Ik sprak met mensen en luisterde naar hun soms griezelige, vaak onbegrijpelijke ervaringen.(...) Kosmisch netwerk is het objectief verslag van mijn speurtocht...'*

Het is tegelijk de zwakte en de kracht van het boek: het zijn heel veel knipsels en citaten en inhoudelijk vooral veel van hetzelfde. Naast een forse literatuurlijst aan het eind zijn na elk van de elf hoofdstukken in totaal dan ook maar liefst 770 korte noten, dat wil zeggen vindplaatsen van de verwerkte gegevens, opgenomen. De in de tekst op de achteromslag beloofde *verbanden met uiteenlopende gebieden als kunst, literatuur en de hermetische en alchemistische filosofieën* worden slechts sporadisch en oppervlakkig gelegd. (Wat dat betreft is het in het decembernummer van EGO besproken Graancircels van Rudi Klijnsma -half zo dik en half zo duur- veel boeiender en met meer diepgang geschreven.) Daar staat een sterke kant tegenover: voor het eerst zijn hier de diverse ufo-fenomenen - van luchtschepen, landingen, mysterieuze lichten, foo-fighters en vliegende schotels tot crashes,

contactpersonen, ontvoeringen, de 'grijzen' en gezichten op Mars - zo breedvoerig, goed gedocumenteerd en handzaam vastgelegd. Kortom een basisboek voor naslag en verdergaand onderzoek en voor echte liefhebbers wel een must.

Theo Paymans: Kosmisch netwerk. Ankh-Hermes, Deventer 1996. Geill. 246 blz. f 49,50.(FS)

Hoogbegaafd?

Nog niet zo lang geleden zag ik op televisie een meisje van nog geen tien, dat op mij een uitgesproken wijsneuzige en arrogante indruk maakte. Na enige tijd bleek dat ze "hoogbegaafd" was en er last van had (of hadden haar ouders dat?) dat de schoolprogramma's op de basisschool weinig uitdagends voor haar te bieden hadden. Het doet gewoon-begaafde mensen altijd wat vreemd aan als gevraagd wordt om hoogbegaafdheid als een serieus probleem onder ogen te zien. Met het geworstel met sommige vakken op school plotseling weer vers in het geheugen denk je: laten ze nou niet zeuren, wat heerlijk om zo makkelijk te kunnen leren. En als dan op TV ook nog arrogante kinderen getoond worden, waarvan je blij bent dat het jouw kind niet is, dan heeft het onderwerp gauw afgedaan.

Echter, bij het lezen van **Hagar**, een hoogbegaafd meisje geschreven door de moeder, bekroop mij toch het gevoel dat het een ieder van ons kan overkomen: een kind dat zich in een tempo ontwikkelt dat je als ouder niet bij kan houden. Razend snel en foutloos

praten, zichzelf waanzinnig vroeg lezen leren en verveeld raken met het educatieve spul dat voor een bepaalde leeftijd geschikt lijkt te zijn. En net zoals je zou doen bij een zich traag ontwikkelend kind: je wilt het de beste kansen geven en een opgewekte kindertijd door laten maken. Dit laatste is dus niet zo eenvoudig bij hoogbegaafde kinderen: iedereen is bang de vingers te branden door leermiddelen voor een twaalfjarige aan een negenjarige ter beschikking te stellen en op die manier het speelse van het kind mismisschen wel te onderdrukken. Hoewel **Hagar** niet erg goed geschreven is, veel herhalingen en

saai taalgebruik, maakt het de kritische lezer wel duidelijk dat je het als ouder niet voor het zeggen hebt bij dit soort kinderen en dat er niet zo veel deskundige hulp voorhanden is.

Hagar, een hoogbegaafd meisje haalt zeker wat vooroordelen weg en maakt het betrokkenen vast wel makkelijker het probleem aan te pakken.

Ina Barreveld: Hagar, een hoogbegaafd meisje. Ambo, Baarn 1996. blz. f 34,90.(JM)

Portret van een dame

Op de dag dat de recensies voor dit maartnummer moeten worden ingeleverd (23 januari) beleefde de nieuwste film van Jane Campion zijn Nederlandse première: **The Portrait of a Lady** naar de gelijknamige roman van Henry James. Hoewel ik tot die mensen behoor die meestal 'het boek mooier vonden' zijn mijn verwachtingen bij Campion (van o.a. *The Piano* en *An Angel at my Table*) hoog gespannen.

Ook kijk ik speciaal uit naar het spel van Sir John Gielgud, één van mijn favoriete acteurs, in de rol van de oude bankier Daniel Touchett. Maar goed, in deze rubriek gaat het om boeken en als u er na de film al niet direct naar hebt gegrepen, doe dat dan alsnog: **Portret van een dame** is een formidabel, razend knap, gevoelig en vaak geestig geschreven, psychologisch meesterwerk.

Voor de Amerikaans-Britse schrijver Henry James (1843-1916) bestond de essentie van de romankunst uit de gedetailleerde uitwerking van het karakter, de eigenschappen, de mentaliteit van de beschreven persoonlijkheden. De personages waren zijn eerste uitgangspunt, het verhaal vloeide vervolgens uit hem voort. Dat is aan **The Portrait**, zijn eerste grote roman (1881) goed te zien.

Zoals Tolstoj z'n *Anna Karenina* of Flaubert z'n *Emma Bovary*, schildert James weergaloos fijnzinnig het vrijheidslievende karakter en de tragische levensloop van zijn hoofdpersoon, de jonge onafhankelijke Amerikaanse Isabel Archer die door haar tante, de bankiersvrouw Mrs. Touchett naar Europa wordt meegenomen om de wereld te leren kennen. Ook de stervende bankier, zijn tuberculeuze zoon Ralph en diens vriend de rijke

Lord Warburton, wiens huwelijksaanzoek door Isabel wordt afgewezen, evenals dat van de oprechte Caspar Goodward, worden schitterend getekend. En niet het minst tenslotte Gilbert Osmond, de cynische tirannieke kunstverzamelaar die Isabel in Italië in zijn huwelijksboot weet te krijgen door sluw spel van haar bedrieglijke vriendin, - vroeger zijn maitresse en moeder van zijn dochter Pansy - Madame Merle.

'...Het verhaal is gedurfd, modern en uitdagend...' zei Jane Campion. Zeker, maar het zijn die alle tijden en landen overstijgende karaktertekeningen, waarmee Henry James topliteratuur maakte.

Henry James: Portret van een dame. Vert. Manon Smits. De Geus, Breda 1996. 591 blz. f 25,-.(FS)

Vogeltjes en mensen

Vanuit de verte, vanuit Istanboel, kwam het dreunende doffe stadsrumoer, de wouw met zijn rode vleugels zweefde boven Menekse, zijn borst op de wind, zijn vleugels gespreid. Voor me stond een monument van Istanboels wreedheid, verloren verleden, het feit dat het zichzelf, de menselijkheid was vergeten, heel veel was kwijtgeraakt, een monument opgebouwd uit honderden vogelkopjes.

Zo eindigt de roman *Ook de vogels zijn verdwenen* van Yason Kemal, Turkije's belangrijkste auteur en al jaren Nobelprijskandidaat. In november jl. vluchtte Kemal met zijn vrouw naar Zweden, omdat ze zich niet langer veilig voelden in Turkije. Herhaaldelijk kwam hij in conflict met de autoriteiten wegens zijn sociale en liberale opvattingen en zijn pleidooi voor meer vrijheden voor Koerden. Yasar Kemal werd in 1923 geboren in een dorpie in het ontgankelijke Taurusgebergte, waar hij de eerste was die leerde lezen en schrijven. Als vijfjarige was hij getuige van de moord op zijn in de moskee biddende vader. Door deze schokkende ervaring kon hij jarenlang niet spreken. In 1955 werd Kemal wereldwijd bekend met zijn bestseller 'Memed, mijn havik', in '91 uitgegeven bij In de Knipscheer, waar al eerder zijn roman 'De gewraakte zeeman' en het schit-

terende liefdesverhaal 'De legende van Ararat' verschenen. Even lyrisch poëtisch geschreven als dit magische sprookje verhaal *Ook de vogels zijn verdwenen* over drie straatjochies die even buiten Istanboel met gestolen netten honderden zangvogeltjes vangen om ze te verkopen aan kerk- en moskeebezoekers. Volgens eeuwenoude traditie houden de kopers zich met de directe vrijlating van de vogeltjes later van een gemakkelijker toegang bij de hemelpoort te verzekeren. In de onderstroom van het simpele verhaal uit Kemal zijn ernstige kritiek op de verwording van het leven in de grote stad, de exponent van het verlies aan menselijke waardigheid. Yasar Kemal: *Ook de vogels zijn verdwenen*. Vert. Wim van den Munkhof. De Geus, Breda 1996. 132 blz. geb. f 32,90(FS)

Recht uit het hart

Sport is in de samenleving niet meer weg te denken en hetzelfde geldt voor literatuur. De Stichting Literaire Activiteiten Utrecht heeft in dit boekje geprobeerd deze twee dingen te combineren door het samenvoegen van een aantal verhalen en columns. Een dertiental auteurs schrijft over hun favoriete sport en de manier waarop zij de sport beleven als sporter of als toeschouwer.

Het boek is een mix van verschillende invalshoeken in de literatuur en er worden allerlei verschillende takken van sport beschreven. De Belgische en Nederlandse schrijvers laten de mooie en minder mooie dingen van de sport zien en gaan hier helemaal in op. Henk Spaan schrijft een column over de terugkeer van Richard Witschge bij de Franse voetbalclub Bordeaux, na een periode dat de wereld vergeten was wie Richard Witschge eigenlijk was. Aan de hand van een wedstrijd laat Henk Spaan de moeilijke periode van Witschge aan de lezer voorbij gaan. Een ontmoeting met Gary Karparov is voor Tim Krabbé de aanleiding tot het schrijven van een stuk over het leven van een schaker die aan de wereldtop heeft gestaan en eigenlijk nog staat.

Recht uit het hart bevat een aantal aardige verhalen en columns

over de sport. In sommige verhalen is de sport iets verder te zoeken dan in andere verhalen. De verhalen zijn ook niet allemaal humoristisch, maar geven ook de vervelende kanten van de sport aan. In veel verhalen komen ook de jeugdherinneringen van de schrijvers naar boven en dat zijn niet altijd heldendaden in de sport. *Recht uit het hart* is een boekje dat de lezer in een avond heeft uitgelezen, daar heeft hij dan wel plezier van gehad.

Twaalf auteurs over hun favoriete sport: *Recht uit het hart*. Van Reemst, Houten 1997. 128 blz. f 19,90.(MV)

Buitenaardse lessen

'...Liefde is de bouwsteen van het universum. De huidige technologie op Aarde zal haar grens bereiken, omdat de mensheid nog niet begrijpt dat liefde noodzakelijk is. (...) Het terugbrengen van het begrip 'licht', dat kennis en liefde en creativiteit is, dat is het plan.'

Een plan dat deel uitmaakt van de wijsheid van de Pleiadiers, bewoners van de Pleiaden, ofwel het Zevengesternte, onderdeel van het sterrenbeeld Stier. Van deze Pleiadiers, een groep verlichte wezens die naar de Aarde zijn gekomen om ons nu de sprong te helpen maken naar een nieuw stadium in onze evolutie, ontving de Amerikaanse Barbara Marciniak door channeling het materiaal voor haar boek *Bringers of the Dawn* (1992). De vertaling - *Brengers van de Dageraad* - verscheen vorig jaar bij de nieuwe uitgeverij Petiet in Tiel (voor fondscatalogus bel 0344-612956 of fax 0344-614517).

'Wij zullen jullie ideeën ter overdenking aanreiken. Wij willen jullie aanmoedigen om niet verstrikt te raken in een enkel idee; en om ook een oog te hebben voor dingen die onwaarschijnlijk lijken of die beangstigend zijn. Besef dat, wanneer jullie oog in oog komen te staan met de donkere kanten, de schaduwkanten van jezelf, je een gelegenheid schept om jezelf en alle betrokkenen, daarvan te bevrijden.'

De ideeën die in deze 'lessen van de Pleiaden' worden aangeboden zijn zelden alledaags, zeker intelligent en vaak zonder meer controversieel. Wat bijvoorbeeld te denken van het (beargumenteerde) advies om geen kranten te lezen, niet naar de radio te luisteren en geen

televisie te kijken? Om je oeroude innerlijke communicatietechnieken te herinneren en je niet te laten onderdrukken door massamedia en

moderne technologie? Om je eigen diepere gevoelens en innerlijk weten op te waarderen ten opzichte van je logische verstand en analyse? Nog een paar grepen uit de inhoud van enkele andere van de 22 hoofdstukken: In 'De taal van licht' wordt een intrigerend verband gelegd tussen de meetkunde van Pythagoras, de betekenis van graancirkels en veranderingen in ons DNA. In 'Symfonieën van bewustzijn' gaat het over geluid als drager van kennis en in beweging bringend van energie. Elders over de integratie van de man en de vrouw in jezelf, het vinden van nieuwe relatievormen en seksualiteit als een brug naar hogere bewustzijnsniveaus. Er blijft nauwelijks een aspect van het menselijk bestaan onaangeroerd en steeds wordt de samenhang met het herstel van (onze relatie met) de planeet Aarde er bij betrokken.

Kortom een soms schokkend, soms geestig, maar altijd buitengewoon boeiend en bevrijdend boek, waarin voortdurend het zelfstandig denken en handelen van ieder mens wordt aangemoedigd.

Barbara Marciniak: *Brengers van de Dageraad*. Vert. Renée Bost. Uitg. Petiet, Tiel 1996. 229 blz. f 35,00.(FS)

Joan Merens
Frank Spoelstra
Maarten Voetelink

"WIJ KOMEN DE BOEKEN CONTROLEREN..."

Raadslieden – waar en wie

Bureau	Naam	Telefoon bureau	MDTN	Telefoon privé
	L.J.H. (Lex) Beekers			038-4212656
Oirschot	I.L. (Immy) Beijer	040-2627909/2627913	* 06 - 549 - 7913	073-6445711
Schaarsbergen	J. (Jacques) van den Blink	026-3532781/2774	* 06 - 564 - 2774	0575-530937
	K. (Klazien) van Brandwijk-Wiltjer			via bureau HkRM
Den Helder	C.C. (Tineke) Dekker-Hundling	0223-652089	* 06 - 209 - 52089	0299-403525
Steenwijk	A.B. (Adri) van Deurzen	0521-348750	* 06 - 532 - 2643	0522-262273
Curaçao	M. J. (Marias) van Dorp	00-5999637136		00-5999658948
Den Helder	J. (Joop) Flokstra	0223-656820	* 06 - 209 - 56820	072-5641080
Den Helder	R. P. (Rob) Geene	0223-652089	* 06 - 209 - 52089	0223-644487
Utrecht (Kmar)	J.J. (Jaap) Geuze	033-4607702+055-3573741	* 06 - 557 - 5234	030-2343235
Assen	W.A. (Bart) Hetebrij	0592-358573	* 06 - 541 - 8573	0516-513579
Driehuis-				
Den Helder	C. (Carine) van Hinte	0255-561222	* 06 - 219 - 204	0172-213248
Doorn	A.H.T. (Ad) Hornis	0343-471210	* 06 - 202 - 764	030-2937808
	J.M. (Joost) van Langen			0317-410205
Seedorf	B.J.T. (Ben) van der Linden	004942817510, tst. 2285/2286	* 06 - 594 - 2285	00-49476173578
Ermelo	B.M. (Beernoud) Moojen	0341-477809/810	* 06 - 533-7810	035-6234907
Rheindahlen	J.G.J. (Jan) Nauts	00-492161551884		00-49-24345995
	V.J.B.M. (Vincent) Peeters			030-2369593
Amersfoort	K.S. (Kees) Roza	033-4607051/4607698	* 06 - 500 - 7051	020-6323785
	P. (Peter) Samwel			043-4073044
Volkel/De Peel	G. (Gerard) Snels	0493-598872	* 06 - 509 - 8872	024-3229069
	M. (Marijke) van der Stigchel-Wijngaard			0318-591675
Seedorf	J.W.F. (Jan) Sulman	00-4942817510, tst 2285	* 06 - 594 - 2285	00-4942818445
Leeuwarden	G.J. (Gerrit) Vlietstra	058-2346826	* 06 - 519 - 6826	0511-472385
Rotterdam	M.C. (Mart) Vogels	010-4539341/281	* 06 - 213 - 341/281	033-4952099
Hoofdkrijgsmacht- raadsman	J. P. (Joost) de Vries	030-6914436		026-3519188
Plv. Hoofdkrijgsmacht- raadsman	J.J. (Joan) Merens	030-6914436 of 6920906		026-3629745
Coornherthuis (raadsman)	J. (Jan) den Boer	030-6914060		0321-318934
(raadsvrouw)	K. (Karen) Joachim	030-6914060		020-4904824
(raadsvrouw)	I.P. (Irma) Ouwehand-Jacobs	030-6914060		033-4557722
(raadsvrouw)	J. P. (Joke) van Straaten	030-6914060		010-4362192

PAP
WAT BETEKEN
TENMINSTE HOUDBAAR TOT:
ZIE DATUM OP DE
VERPAKKING?

DAT SLAAT OP
EEN
BBT'ER

COUZY
MIJN JAREN
ALS
BEVEL
HEBBER

WILLY
SCHANCK